

XVII.

TAJEMSTVÍ CÍRKVE

A JEJÍ SLUŽBA

Ú V O D :

všechna prohlášení 2. Vatikánského koncilu jsou věnována, co se jejich posledního účelu týče, tajemství církve. To však neznamena prostě, že si církev "hraje na vlastním písečku", jak se někdy říkalo. Neboť hledisko, ze kterého církev zkoumala svou vlastní skutečnost, byla vždy její služba před Bohem, její služba lidem, její úloha v dnešním světě. při tomto hledání se církev zcela jistě naučila nově chápat i sama sebe.

přirozeně, že to vše neplatí bez výhrady. Toto sebepochopení církve nebylo naprosto nové; církev nemůže teprve po dvou tisících letech poprvé pochopit, čím doopravdy je. docela dobře však může znovu vypátrat ty stránky své skutečnosti, které byly zatím skryty. A navíc to, co v dřívějších dobách stálo - snad poněkud jednostranně - v popředí, nebylo jednoduše odmítnuto jako neplatné, nýbrž doplněno a nalezlo znovu své místo v celku.

Druhý Vatikánský koncil je za námi jen několik málo let. přesto mnozí mají dojem, že výpovědi koncilu jsou již do značné míry překonány. Co se týče některých výpovědí, může tomu tak skutečně být. Avšak i tam, kde dneš záměry druhého vatikánského koncilu jsou překonávány, i tam kde překonávány být musí, byl popud k tomuto vývoji udán právě koncilem samým.

Tento sešit se pokouší v hrubých rysech shrnout to, co bylo na druhém Vatikánském koncilu formulováno jako smysl víry církve o jejím vlastním tajemství a její vlastní úloze. přitom se ukáže, že i tyto výpovědi skrývají v sobě mnohé problémy a vedou k novým otázkám na něž je nutno hledat odpověď.

O B S A H

1. POJEM "CÍRKEV" A JEHO RŮZNÉ PROMĚNY V DĚJINÁCH

1.1 viditelná církev a neviditelná spása

1.11 problém, jak může být neviditelná spása předávána viditelnou společností?

1.12 Rozřešení popřením tvrzení,
- že církev je viditelná společnost
- že církev je nositelkou neviditelné spásy

1.13 Řešení zjednodušením,
- spása jen ve viditelné církvi
- viditelná církev pouze vychovatelkou ke spáse

1.2 viditelná a neviditelná skutečnost církve jako tajemství víry

1.21 Církev; věřené tajemství

1.22 Tajemství církve; přítomnost Kristova v duchu svatém

1.23 Tajemství církve;
- vyjádřeno v obrazu těla Kristova
- vyjádřeno v obrazu lidu Božího

2. CÍRKEV JAKO LID BOŽÍ

2.1 Lid Boží jako znamení v tomto světě

2.11 Církev ve světě; cizí i dobře známá

2.12 Církev je cizí tomuto světu;
- vinou světa?
- vinou církve?

2.13 Úloha církve ve světě; srozumitelné znamení neviditelné skutečnosti

2.14 funkce církve ve světě; znamení spásy

2.2 Lid Boží na pouti dějinami

2.21 Starý lid Boží - nový lid Boží; příslib a naplnění

2.22 Nový lid Boží; cestou mezi vyplněním a vyplněním

- 2.23 Nový lid Boží:
- na cestě v pomíjivé podobě
- rostoucí k nepomíjivému naplnění
- 2.24 Nový lid Boží: vázán svým původem - zatížen požadavky dneška

2.3 J e d i n ý l i d B o ž í a m n o h o t v á r -
n o s t j e h o s l u ž e b

- 2.31 Stejná vážnost (důstojnost) v témž duchu
- 2.32 Úřad jako služba v Kristu celé obci (společenství)
- 2.33 J e d i n á obec a její složité rozčlenění

2.4 L i d B o ž í a o d p o v ě d n o s t j e h o
č l e n ů

- 2.41 Církev - vybudována na základě svobody svých členů
- 2.42 Církev - odkázána na svobodu

2.5 L i d B o ž í a s p á s a " d r u h ý c h "

- 2.51 Lid ze všech národů
- 2.52 Ohraničený a přesto vše v sebe pojímající
- 2.53 Znamení a záruka veškeré spásy
- 2.54 ~~Ke~~ všem poslána - na všechny odkázána

2.6 Ú l o h y

3. C Í R K E V S T O J Í C Í P Ř E D P O Ž A D A V K Y
D O B Y

3.1 L i d B o ž í - l i d j a k o o s t a t n í
n á r o d y s v ě t a ?

- 3.11 Úplné "vřazení do světa" - požadavek na církev
- 3.12 Lid Boží ve službách Boží spásy
- 3.13 Zprostředkování Boží spásy světskými strukturami

3.2 Lid Boží - lid podrobený
ustavičné změně?

- 3.21 Radikální proměna - požadavek na církev
- 3.22 Církev - vázána na dějiny
- 3.23 Cesta církve v dnešní době;
  - orientovaná na tradici
  - zaměřena k eschatologickému cíli

3.3 Lid Boží - dokonalá demokracie?

- 3.31 plná demokratisace - požadavek vzhledem k církvi
- 3.32 Struktura církve - jednota i protiklad úřadu a obce
- 3.33 Struktura církve - dar i trvalá úkoha

3.4 Církev - lid z osobního
rozhodnutí?

- 3.41 Společenství z uvědomělého rozhodnutí - požadavek na církev
- 3.42 Společenství z Božího daru a odpovědi člověka

3.5 Církev - lid pro Boha a lid
pro lidi

1. POJEM "CÍRKEV" A JEHO RŮZNÉ
PROMĚNY V DĚJINÁCH

1.1 viditelná církev
a neviditelná spása

pohled na církevní dějiny, jak jsme se o něj pokoušeli v 15. lekci, ukazuje, že zkušenost s církví, kterou dnes tak bolestně pociťujeme, není nová; zdá se, že církev v mnoha rysech své vnější podoby neuskutečňuje to, čím by měla být podle vůle Kristovy a svědectví Nového zákona. Tato zkušenost vždy nutně kladla otázky na církev, ba dokonce samu instituci církve zpochybňovala.

1.11 problém; jak může být neviditelná spása předávána viditelnou společností?

Tento problém vyplývá především ze dvou základních věroučných přesvědčení samotné církve. Zaprvé, církev ví, že její smysl spočívá ve zprostředkování věčné spásy, že dokonce v určitém smyslu tuto spásu v sobě neviditelně nese. Na druhé straně je církev přesvědčena, že svou podstatou je viditelnou společenskou veličinou a jako taková se v poslední instanci odvolává na Krista. přitom je si vědoma toho, že tyto danosti ne stojí vedle sebe navzájem bez určitého vztahu; jako viditelná a společensky zakotvená veličina má církev zprostředkovat neviditelnou a věčnou spásu. Na základě tohoto sebeuvědomění se církev musela a musí tázat; existuje vůbec nějaká nutná souvislost mezi viditelnou historickou církví a neviditelnou skutečností spásy? A existuje-li, jak je nutno chápat vztah jednoho (prvku) k druhému?

1.12 Rozřešení popřením tvrzení:

Napětí, které vzniká, že si církev sebe samu uvědomuje současně jako viditelnou i jako neviditelnou skutečnost, zmizí, zdá se, tehdy, jestliže se vzdáme jednoho z obou názorů.

1. - že církev je viditelná společnost

tak existovaly v průběhu dějin pokusy, vyvolané hříšností a nedostatečností viditelné církve, popřít oprávněnost viditelné církve vůbec. Mohlo často dojít k pochybnostem, když nebylo možno nalézt "znamení Kristovo na tváři církve" (dogmatická konstituce o církvi, č.15) takovým způsobem, jak to druhý vatikánský koncil vyzvedl jako úkol církevní obnovy.

A skutečně až do naší doby byla mezi křesťany vlastně neustále vedena diskuse o tom, zda církev právem může být považována za viditelnou společnost; naproti tomu se málo nebo vůbec nepochybovalo o tom, že existuje věčná Boží spása pro lidi a že církev stojí ve službách této spásy.

2. - že církev je nositelkou neviditelné spásy

v naší době, kdy dochází k vyrovnávání se sekularisací a ateismem - jak uvnitř tak mimo církev - je naopak méně diskutována otázka viditelnosti církve; zato spíše spása, kterou církev zprostředkuje, účast na životě trojjediného Boha, plynoucí z milosti. Mnozí by dokonce byli ochotni přiznat viditelnost církvi v rámci společenského pluralismu určité místo. Co se týče určení, které při tom církvi připisují, nelišila by se podstatně od úplně světských organizací s humanitárním účelem. Měla by přispívat ke zlidštění společnosti a k jejímu skutečně humanitárnímu uspořádání.

1.13 Řešení zjednodušením:

Avšak i v případech, kdy nebyl v dějinách popírán jeden z obou pólů sebechápání církve, bylo její uspořádání různě vykládáno.

1. - Spása jen ve viditelné církvi

Na jedné straně bylo lze pozorovat tendenci k příliš silné identifikaci viditelné církve s neviditelnou spásou. Opírá se o princip, který jako první formuloval Cyprian z Karthaga(+ 258): "Mimo církev není spása." z příliš úzkého výkladu této zásady vyplynulo, že po mnoho set let církevních dějin si sotva kdo

dovedl předatavit, že existuje možnost spásy i pro lidi, kteří z nějakého důvodu nejsou nebo nemohou být členy viditelné a jasně vymezené církve.

Ještě Florentský koncil v r.1442 formuloval svůj názor takto: "Svatá římská církev, založena slovem pána našeho pána a spasitele, ... pevně věří, vyznává a hlásá, že nikdo mimo katolickou církev, ani pohan, ani Žid, ani nevěřící, ani ten, kdo je odloučen od jednoty církve - se nebude podílet na věčné spáse, nýbrž propadne věčnému ohni, jenž je připraven Šáblu a jeho andělům, jestliže se před smrtí k ní (církví) nepřipojí." (J.Neuner, H.Roos, Der Glaube der Kirche in den Urkunden der Lehrverkündigung, Nr.350) V tomto textu je příliš silně identifikována příslušnost k církvi a spása, protože postavení mimo církev, herese a schisma jsou zcela samozřejmě přičítány osobní vině.

Trvalo to až do 19.století, než se v jednom z dokumentů pia IX. začíná hovořit o tém, že někdo, kdo bez osobní viny není udem církve by mohl rovněž dosáhnout spásy. Za pia XII. byl pak výlučný smysl principu "kromé církve není spásy" výslovně odmítnut. V jednom z výnosů posvátného officia se praví m.j.: "K tomu, aby někdo dosáhl věčné spásy, není vždy nutné, aby skutečně (reapse) přináležel k církvi jako její člen, ale přinejmenším je nutné to, aby k ní náležel přáním a touhou. Toto přání nemusí být vždy explicitní..."(J.Neuner, H.Roos, op. cit. č.398g)

Na druhém vatikánském koncilu bylo velmi zřetelně řečeno, že sice neexistuje spása nezávislá na církvi (bez jakéhokoli spojení nebo vztahu k církvi), že však takový poměr k církvi existuje i u nepokřtěných lidí, kteří bez vlastní viny nejsou členy viditelné církve.(srv. dogmatická konstituce o církvi, č.14-16) (srv.rovněž otázku nutnosti spásy v církvi v této lekci 2.52).

2. - viditelná církev pouze vychovatelkou ke spáse

Jiný pohled na církev, který se formuloval hlavně v osvícenských a pozdějších dobách, pokouší se oddělit viditelnou instituci od vnitřní skutečnosti spásy. Církvi je přitom skutečně přiznávána úloha při spáse člověka. Má svým výchovným působením připravovat lidi k tomu, aby se jako jednotlivci otevřeli pro milost Božího přiblížení. viditelné společenské instituci církve není však vlastně přiznávána žádná vnitřní souvislost se spásou. Toto pojetí církve projevuje jen velmi malé porozumění pro nárok církve, že je nutnou pro spásu lidí. Kdyby totiž církev byla pouze výchovnou institucí - již ve skutečnosti také kromě jiného je, pak by se mohlo stát, že mnozí lidé by již napřed nebo po určitém čase byli natolik mravně a nábožensky zralí, že by se i bez výchovného působení této instituce setkávali s Bohem ve víře i v životě.

1.2 viditelná a neviditelná skutečnost církve jako tajemství víry

1.21 Církev; věřené tajemství

při názoru, který viděl v církvi především "výchovnou a spásnou organizaci", vystoupilo v tomto století jiné pojetí. Šlo o znovuobjevení pohledu, který je vyjádřen již ve starých vyznáních víry: církev není pouze společenství těch, kteří věří v Boha a jeho spásné působení v dějinách. Je sama součástí tohoto spásného působení, a tudíž je sama předmětem a tajemstvím víry. Jeden ze základních článků starých vyznání víry zní: "credo Ecclesiam", "věřím v církev".

1.22 Tajemství církve; přítomnost Kristova v duchu svatém

Tento starý a současně nový pohled na církev je jako tajemství víry nejlépe vyjádřen touto větou: v církvi dále působí Kristus, je v ní přítomen ve všech okamžicích dějin. Tato neustále pokračující přítomnost Kristova je dílem ducha svatého, který naplňuje lidské tělo církve. Proto není církev jen společenstvím lidí, věřících v Krista, které se buduje vždy znovu a znovu "zespoda". Toto ovšem je také, to co ji odlišuje ode všech ostatních účelových lidských společností je její spojení s Ježíšem Kristem, který je skrze ducha svatého přítomen v konkrétní historické církvi.

pruhý vatikánský koncil to později vyjádřil takto: "společnost vybavena hierarchicky uspořádanými orgány a tajemné tělo Kristovo, viditelné shromáždění a duchovní společenství, pozemská církev obdařená nebeskými dary - to nejsou dvě různé veličiny, nýbrž obojí tvoří jedinou komplexní skutečnost, která vyrůstá společně z prvku lidského i prvku božského. Tento vztah je do značné míry analogický mysteriu vtěleného slova. Jako totiž přijatá lidská přirozenost slouží Boží slovo jako živý, nerozlučně spojený orgán spásy, tak zcela podobně slouží společenská struktura církve duchu Kristovu, který ji oživuje, k růstu jeho života (srv. Eph 4,16). (Dogmatická konstituce o církvi č.8).

1.23 Tajemství církve:

Jestliže je naše století nazýváno stoletím církve (Martin

pibelius, evangelický exegeta, 1883-1947) a probuzení církve v duších je označováno za jednu z jeho zvláštních událostí (Romano Guardini, katolický náboženský filosof, 1885-1968); jestliže uprostřed tohoto století se veliký koncil zabýval, i když z různých hledisek, téměř výlučně tajemstvím církve, pak to má svůj důvod zase jen ve znovuobjevení církve jakožto tajemství víry. Toto znovuobjevení vykrytalizovalo především v obou výpovědech o církvi - jakožto tajemném těle Kristově a novém lidu Božím.

1. - vyjádřeno v obrazu těla Kristova

znovuobjevená představa církve jako tajemství víry byla nejprve zachycena v obraze církve jako tajemného těla Kristova. ve středověku bylo výrazem "tajemné tělo Kristovo" označováno tělo páně v eucharistii, zatímco církve byla označována jako "reálné tělo páně". později se výraz "tajemné tělo Kristovo" stal i označením pro církve. Neboť podobně jako v proměněných eucharistických darech je skutečně přítomen oslavený pán - sice tajemně, přesto však skutečně a účinně - stejně tak církve je realita sice pozemská a z lidí složená, nicméně přece je znamením a příslibem spásné přítomnosti Kristovy a tudíž tajemstvím víry. vztah mezi viditelnou a společensky organizovanou církvi a mezi Kristem přítomným skrze svou milost je v tomto nově probuzeném sebeporozumění církve tak úzký, že je možno nazývat viditelnou církve v duchu Nového zákona tělem Kristovým. (srv. seš 16/4.2)

2. - vyjádřeno v obrazu lidu Božího

Až do doby příprav 2. vatic. koncilu převládalo toto pojetí církve jako tajemného těla Kristova. v průběhu prací koncilu došlo však k překvapujícímu obratu; do popředí se dostalo označení církve jako nového lidu Božího, a to natolik, že jako základnímu označení církve, byla mu věnována celá druhá kapitola "dogmatické konstituce o církvi".

Tato skutečnost je o to překvapivější, že pojetí církve jako lidu Božího je sice v Novém zákoně dobře zakotveno a až do 4. století zůstávalo v živém povědomí církve, potom však téměř po jeden a půl tisíce let sotva mělo nějaký vliv na chápání církve.

—
druhý vaticánský koncil nepopřel označení církve jako těla

Kristova ani jiné obrazné biblické výpovědi o církvi. podrobně je toto téma probíráno v první kapitole konstituce o církvi. Je-li však představě církve jako lidu Božímu věnována zvláštní kapitola, a jestliže je tomuto pojmu přiřkládán zásadní význam, pak se musíme ptát, co chtěl koncil těmito výpovědmi o životě a podstatě církve obzvláště vyzdvihnout? A zvláště jak chtěl v této výpovědi zachytit vztah mezi viditelnou církví a neviditelnou skutečností spásy?

2. CÍRKEV JAKO LID BOŽÍ

Koncilu záleželo bezpochyby na tom, aby výrazem "lid Boží" používaném v církvi dal co nejširší význam. v tomto celkovém pohledu měly být sloučeny různé aspekty církve, které často byly snad viděny příliš jednostranně. uvnitř tohoto celkového pohledu chtěl pak koncil přirozeně zdůraznit některá hlediska, která jsou přímo obsažena v obraze "lidu Božího".

2.1 Lid Boží jako znamení v tomto světě

v první řadě šlo koncilu o to, co se dá označit výrazem jako "zasazení církve do světa". právě tím, že církev sebe sama označila jako "lid Boží", chtěla dát dnešnímu šlověku na srozuměnou, že je přítomna v tomto světě a pro tento svět.

2.1.1 postavení církve ve světě; cizí a tajemné

Není žádným tajemstvím, že církev se svými úkoly, projevy a způsoby svého působení je dnešním lidem do značné míry cizí. jistě se může poukázat na to, že církev, jakožto eschatologický lid Boží, musí být světu cizí. neboť církev musí světu dokazovat právě eschatologickou spásu, spásu z tohoto světa, a tak odkazovat nad sebe samu. Musí světu ukázat, že tento svět není konečnou skutečností a nemůže tudíž být ani konečným cílem. Musí tedy ukazovat lidem v jistém smyslu cestu od tohoto světa.

To je zcela určitě v pořádku.

Zrovna tak je však pravda, že Bůh svou nabídku spásy v Ježíši Kristu zabudoval hmatatelně a vnímatelně do lidských dějin. Tak proniká Bůh i skrze církev, která pokračuje v Ježíšově díle, svou milostí všechny oblasti lidské existence. Církev je tedy znamením Božím v tomto světě a pro tento svět; poukazuje na Boží spásu, která se v tomto světě uskutečňuje, ačkoliv z tohoto světa není.

Skuteční znamení má dvojí vlastnost; v oblasti, do které je postaveno, působí cize; musí přece poukazovat a upozorňovat na něco "zvláštního". Na druhé straně musí však být znamení v určitém smyslu známé a srozumitelné, neboť musí nejen upozorňovat, že je zde něco hodného pozornosti, nýbrž musí již napovídat to, co má vzbudit naši pozornost.

Skutečnost, že církev je znamením, je zdůrazněna právě výrazem "lid Boží"; jako národ mezi národy je přítomna v tomto světě a ukazuje, že spása se uskutečňuje pouze v tomto světě a pro tento svět; jako lid Boží musí být konec konců tomuto světu cizí, neboť jeho spása přichází od Boha.

2.12 Církev je cizí tomuto světu

Způsob, jakým je církev cizí tomuto světu, je však třeba vždy znovu zkoumat; jde o to, zda toto odcizení nutně vyplývá z funkce církve jakožto znamení, nebo zda plyne z nedostatečnosti či viny světa nebo církve.

1. - vinou světa?

Ten, kdo chce církev obhajovat, je snadno nakloněn tomu, aby vykládal odcizení církve tomuto světu zcela jako vinu světa. A kdo konečně také může popřít, že neplatí stále ona výčitka, kterou pán vyjádřil otázkou: "Ale nalezne Syn člověka opravdu víru na zemi až přijde?" (Lk 18,8)

Dnešní svět je snad více než kdy předtím uzavřen Kristově nabídce spásy a požadavkům víry a tím současně i nabídce a požadavkům církve, protože člověk ví, co svou vlastní prací získal z pokladů tohoto světa, je patrně méně připraven přijímat Boží dary. Svět je v mnohém ohledu církvi cizí, protože necítí potřebu toho, co mu má církev dávat, a protože namnoze ani nepozoruje co mu chybí, neboť se uzavřel sám do sebe.

2. - vinou církve?

přesto, a právě z tohoto důvodu, se musí církev stále znovu tá-
zat, zda i sama nenese vinu na tomto odcizení. Církev jistě ne-
může a nesmí vnucovat světu, který se uzagřel, poselství spásy
proti jeho vůli. dokonce, za určitých okolností platí i pro ni,
co řekl Ježíš svým učedníkům: "A které město vás nepřijme a kde
vás nebudou chtít slyšet, vyjděte odtamtud a setřeste prach se
svých nohou, na svědectví proti nim". (Mk 6,11) Je však také
třeba zkoumat původ takového hněvivého odporu, důvody proč se
uzavírají ti, kteří slyší poselství spásy. Je odcizení církve
světu skutečně účastí na osudu božského Logu, který do vlastní-
ho přišel ale svoji ho nepřijali (srv. Jan 1,11), nebo zda snad
nepramení z toho, že církev sama zatemnila poselství páně?

2.13 úloha církve ve světě, srozumitelné znamení neviditelné skutečnosti

Je-li úlohou církve zpřítomňovat sebesdělení Boží v Ježíši
Kristu v průběhu dějin, pak musí být církev pro tento svět vždy
poznatelná a srozumitelná. určité znamení musí být poznatelné
a srozumitelné, aby k sobě nejen přitahovalo oči, nýbrž aby též
vypovídalo něco o tom, k čemu se má zrak upnout. Tak také může
církev poukazovat přesvědčivě k Boží spáse, která přesahuje vše
pochopitelné, jedině tehdy, jestliže je tento poukaz spojen s
vnímatelnou skutečností tohoto světa; to "nové" naší eschato-
logické existence z milosti může být tlumočeno a poznáno pouze
za pomoci "starého", za pomoci faktů tohoto světa, které jsou
překonány. proto církev, jako znamení pro lidi tohoto světa,
nesmí vystupovat tím způsobem, aby vznikl dojem, že to, co hlá-
sá, je pouze z tohoto světa; musí však být světu natolik blízká,
aby se přinejmenším dalo vytušit, co je skrytě přítomno v její
pozemské existenci a co nás očekává. Úkolem církve tudíž je,
jak se to pokusil charakterisovat 2.vatikánský koncil, být "vše-
obsahující svátostí spásy". (Srv. dogmatická konstituce o cír-
kvi, č.48; srv. také č.1; č.9; č.59; a dekret o misijní činnos-
ti církve č.1 a č.5) svátost je, podle tradičního teologického
chápání, znamení, které ve své vnější formě zpřítomňuje a sou-
časně zprostředkuje neviditelnou spásu.

podle vžitého jazykového úzu je pouze sedm svátostí označováno jako svátosti ve vlastním smyslu slova. To má jistě svůj význam a oprávnění. Tyto svátosti naznačují a zprostředkují spásu v rozličných klíčových situacích lidského a církevního života (např. přijetí do církve nebo překonání těžkého hříchu). protože pak církev to, co jednotlivé svátosti v různých situacích působí, sama nejplnějším způsobem je a působí, můžeme ji nazývat "všeobsahující svátostí spásy".

2.14 Funkce církve ve světě; znamení spásy

Církev jako lid Boží musí být tedy v tomto světě zakotvena, musí být srozumitelná, stejně tak, jako její poslání. Svět musí rozpoznat, že církev, i při veškeré zvláštnosti jejího postavení, k němu náleží. - Na druhé straně musí církev opětovně před světem zdůrazňovat, že její pozemská skutečnost je pouze dočasná.

"Společenskokritická funkce" církve, o které je dnes často řeč, spočívá nakonec v tom, že v lidské společnosti je vzbuzováno vědomí, že veškeré pozemské snažení je nesmyslné, jestliže jeho základem není úsilí o smysl věčný.

2.2 Lid Boží na pouti dějinami

Nazývá-li 2.vatikánský koncil církev "lidem Božím", má to ještě jiný význam; církev je lid Boží na cestě a právě tím se stává znamením a dynamickou silou, která naplňuje svět nadějí ve věčnost.

2.21 Starý lid Boží - nový lid Boží; příslib a naplnění

2. vatikánský koncil, mluvě o církvi jako o lidu Božím, jako o novém lidu Božím, poukazuje na jeho vztah k božímu lidu starého zákona a zároveň na jeho odlišení. Starozákonní lid Boží byl připrav^{ou} a předobrazem oné nové smlouvy mezi Bohem a člověkem, která byla uzavřena v Ježíši Kristu a pro kterou je církev znamením a zárukou. proto musela stará smlouva skončit, když byla uzavřena smlouva nová. Na druhé straně však nebylo pro církev ztraceno to rozhodující, co v sobě stará smlouva obsahovala, totiž Boží příslib; naopak v ní bylo přislíbení, dané ve staré smlouvě, naplněno.

zaslíbení tak spojuje církev se smlouvou starého zákona. v církvi je přijato to, co bylo starému lidu Božím dáno jako příslib spásy a skrze Ježíše Krista definitivně potvrzeno. Zároveň je však tento příslib spásy v církvi nahražen, poněvadž byl v nové smlouvě naplněn-.

2.22 Nový lid Boží; cestou mezi vyplněním a vyplněním

Starozákonní a novozákonní lid Boží stojí k sobě navzájem jako příslib a vyplnění. přece však 2.vatikánský koncil vytyčuje ještě další určitou pospolitost mezi starým a novým lidem Božím. podobnost, která je pojí, spočívá v tom, že oba putují a hledají určitý cíl, kterého ještě nedosáhli. "Tak jako již Izrael podle těla při svém putování pouští je nyzývá církví Boží, tak i Nový Izrael, který přichází do této doby, hledaje budoucí a věčné Město, je nazýván církví Kristovou" (dogmatická konstituce o církvi, č.9).

putování po poušti z vyhnanství v Egyptě do příbytku vlastní země, které poznamenalo sebepochopení starozákonního lidu Božího jako žádná jiná skutečnost, je současně znamením a příslibem pro nový Boží lid církve.

Církev sice ví, že skrze Krista byla vyvedena z otroctví hříchu ke svobodě dětí Božích. A to jednou provždy. přece však se přiznává ke své stále trvající jisté předběžnosti. Neboť jednou pro vždy dané osvobození musí být v průběhu dějin vždy znovu a usilovněji získáváno lidmi, kteří tvoří církev.

2.23 Nový lid Boží

Tato předběžnost má dva konkrétní rysy.

1.-cesta v pomíjivé podobě

Církev věří, že jí je přislíbeno jako viditelné společnosti, stálé trvání během dějin, neboť pán je s ní až do konce dnů (srv.Mt 28,20). Nese však i ve svých "institucích, které patří k tomuto světu, podobu tohoto pomíjivého světa, a přiřazuje se tak ke stvoření, které až dosud úpí a běduje a očekává zjevení dětí Božích" (dogmatická konstituce o církvi, č.48).

Zde se opět ukazuje základ společenskocritické funkce církve v tomto světě. Proti okázalé svrchovanosti čistě světské naděje je kriticky stavěna specifická křesťanská eschatologie (srv. 14/2.11 a 3.31). Spočívá v přesvědčení, že Bohu sice můžeme sloužit pouze v tomto světě a že naplnění přece přijde od Boha, až "tvářnost tohoto světa pomine" (srv. 1 Kor 7, 31).

Svou službu má tedy církev konat tak, že sama vyznává určitý pro ni platný konečný přelom, shodný s přelomem tohoto světa. Oba se uskuteční současně.

2. - růst k nepomíjivému naplnění

Důležitá je však ještě i jiný moment tohoto putování lidu Božího dějinami. Církev nemůže a nesmí pouze pasivně a nečinně doufat ve spásu, která jí jednou na konci věků bude darována. Právě proto, že ví, že konečná budoucnost světa záleží na tom, co církev z milosti získá ze spásy svým úsilím v této době, musí se právě i v těchto dějinách a v tomto světě snažit být prostředkovatelkou spásy. V tomto smyslu je církev stále na cestě k budoucnosti, ke stále plnější spáse Boží.

Znamená to také, že není již na začátku své pouti dokonalá a hotová, nýbrž že její cesta dějinami znamená i růst. Církev se má v každém okamžiku dějin znovu a více stávat tím, čím je od svého počátku, od Krista.

Tím však není vyloučeno, že se během její cesty dějinami mohou zatemnit mnohé rysy, které k ní patří. Důležité může tak být překryto nepodstatným, že znovunalezení těchto původních rysů může působit jako nový objev.

2.24 Nový lid Boží; vázán svým původem - zatížen požadavky dneška

Na své cestě dějinami je církev nevyhnutelně vystavena napětí; musí se stále upínat ke svým počátkům stanoveným Kristem, které zůstávají závazné na celé její cestě dějinami. Zároveň však musí zaujímat stanoviska k požadavkům současné situace a k nárokům vznášeným měnící se lidskou společností. pohled k počátkům musí církev chránit, aby neopustila sebe a své úkoly. pohled na dnešek a budoucnost jí musí uschopnit, aby s plnou účinností uskutečňovala Kristovo spásné dílo v potřebách každé doby.

Tak se církev ve své seberealizaci může sotva vyhnout stálému napětí. Je vázána tradicí dějin určených Kristem a musí v tomto čase teprve hledáním uskutečňovat plně bytí, které má od Krista. Je určována potřebami lidí své doby právě tak jako vůlí Kristovou.

platí to také o hlásání jejího poselství, které je určováno schopností lidí toto poselství přijímat (závisle na místě a čase) i o rozhodujícím slově, které dal Kristus předem své církvi. A to platí o o vnější tvářnosti církve ve společenských strukturách lidstva v závislosti na místě a čase. Také zde musí církev svědčit o tom, že pochází od Krista a je zde pro lidi.

Církvi není automaticky dáno, aby tyto dvě stránky byly v rovnováze. Tato vyváženost musí být v průběhu dějin stále znovu hledána.

2.3 J e d i n ý l i d B o ž í a m n o h o t v á r - n o s t j e h o s l u ž e b

Druhý vatikánský koncil při popisu církve velmi zdůrazňuje jednotu, rovnost a společenství všech členů tohoto jediného lidu Božího.

Výrazně je to vidět na procesu vzniku dogmatické konstituce koncilu o církvi. v prvním návrhu konstituce nebyla o lidu Božím vůbec řeč. O církvi se hovořilo především v termínech "tajemného těla Kristova" (srv. l.23.1), podobně, jako tomu bylo v encyklice piá XII.: "Mystici Corporis" z r.1943. v dalším návrhu, uveřejněném po prvním sezení koncilu, se sice o lidu Božím mluvilo, avšak v souvislostech, které to, co později vystoupilo do popředí, spíše zatemňovalo než objasňovalo. Když totiž v první kapitole tohoto návrhu bylo probíráno tajemství církve (tak je tomu i v konečné verzi dokumentu), pojednávala druhá kapitola o hierarchii, tedy o církevních úřadech, obzvláště biskupském. ve třetí kapitole pak byla řeč o lidu Božím. podle tohoto pořadí by se zdálo, že struktura církve je téměř feudální; biskupové jako knížata na jedné straně, lid (Boží) na druhé. proti tomu byly ihned vzneseny námitky a text byl opraven. stať o "lidu Božím" byla umístěna před partii, pojednávající o rozdílech mezi církevním úřadem a laiky.

2.31 stejná vážnost v témž duchu

podle úmyslu 2.vatikánského koncilu pojem církve jako lidu Božího zahrnuje všechny církevní "stavy" ve společenství a rovnosti před Bohem. Lid Boží jsou laikové i nositelé úřadů stojící-

cí společně před oslaveným pánem. Tato jednota a společenství jednoho lidu Božího je výsledkem činnosti ducha svatého, který církev oživuje a kterého oslavený pán seslal církvi i každému jednotlivému jejímu členu.

Slovo "laik" znamená v dnešní době asi tolik co neodborník. Uplatněné na církev, měl by tedy laik být neodborník v oblasti křesťanské existence. Nesmí se však zapomínat na to, že slovo laik je zčeštěná forma slova laos(theou) tj. lid (Boží).

2.32 Úřad jako služba v Kristu celé obci (společenství)

Úlohou nositelů církevního úřadu je pouze sloužit uskutečňování společenství jako lidu Božího, jako těla nebo nevěsty Kristovy, nebo chrámu ducha svatého. Bůh, jehož je církev lidem, Kristus, jehož je nevěstou a tělem, duch svatý, jehož je chrámem, jsou nejasné skutečnosti. Krista, v němž je Bůh zpřítomněn pro lidi, má úřad zástupným způsobem ozřejmovat tak, aby Boží lid církve byl účinným způsobem upomínán, že svůj život čerpá z Boha skrze Krista v Duchu svatém.

I v této struktuře úřad - obec je církev svátostí; je obrazem spásonosného setkání člověka s pánem a současně toto setkání zprostředkuje.

2.33 Jediná obec a její složité rozčlenění

Tím, že všechny její údy mají stejnou potřebu spásy a jsou rovným dílem touto spásou obdarovávány, je církev jediným lidem Božím. Tato její jednota a společenství musí být zachována i při jejím rozdělení na úřad a obec.

Tak zdůrazňuje např. konstituce o církvi 2. Vatikánského koncilu, že kněžství a prorocství nejsou v žádném případě výsadou duchovního úřadu, nýbrž jsou obecnými charismaty celé církve (srv. č. 10-12). Také skutečnost, že vedení církve není připisováno jen papeži izolovaně, nýbrž s ním a za jeho vedení celému společenství biskupů, chce vyzdvihnout jednotu a obecnost celého lidu Božího; "Tím, že toto kolegium (biskupů) se skládá z mnoha osob, představuje mnohost a universalitu lidu Božího, tím, že je shromážděno pod jednou hlavou, představuje jednotu stáda Kristova" (dogm. konstituce o církvi, č. 22)

2.4 Lid Boží a odpovědnost jeho členů

2.41 Církev - vybudovaná na svobodě svých členů

v označení církve jako lidu Božího je dále vyzdvižen fakt, že církev je společenství, v němž je každý jednatel osobně zodpovědný.

Tento výklad církve jako lidu Božího ještě nezaručuje, že každý jednatel dojde jistě svého plného rozvinutí. Vždyť často i v diktaturách hraje pojem lidu a lidového společenství velkou roli. V nich však si lidé mají uvědomit, že společenství lidu je svého druhu organismus, v němž jednatel nemá žádnou vlastní samostatnost, nýbrž že je absorbován celkem. V takovém pohledu na "lid" nedorozumění, jednostrannost.

Rozumíme-li správně obsahu pojmu "lid", je tento pojem, vztaženo na církev, doplněním a korekcí pohledu na církev jako na tělo Kristovo. Zatímco totiž obraz těla Kristova se blíží spíše představě organismu ve kterém je jednatel pouze částí celku, poslouchá automaticky zákony celku, je nebezpečí takového jednostranného názoru při použití příměru církve jako lidu méně silné. Lid Boží totiž, jako každý lid, patří k sobě. A v síle příslušnosti k tomuto lidu, náleží Bohu. Avšak jednatel není v tomto lidu ztracen tím způsobem, že by nebyl povolán, aby svobodně odevzdal svůj "hlas" tomuto lidu a v něm svému pánu.

Zůstává jistě i zde pravdou, že církev jako lid Boží není výsledkem mnoha rozhodnutí jednotlivců. Je spíše spásnou vůlí Boží a zakladatelským činem Kristovým jednotlivci předem dána. Tento lid, žijící ve spásné vůli Boží, zprostředkuje jednotlivci svoji spásnou existenci před Bohem tím, že jednatel je do tohoto lidu začleňován. Přesto však jednatel musí vlastním svobodným rozhodnutím přinést lidu církve sebe sama a tím spoluumožňovat existenci celého tohoto lidu.

2.42 Církev - poukázána ke svobodě

v průběhu 2.vatikánského koncilu byly z faktu, že církev je personálním společenstvím, vyvozovány různé důsledky. především byla zdůrazňována svoboda svědomí, která platí pro všechny lidi; v důsledku toho nemůže a nesmí být nikdo nucen k příslušnosti k lidu církve. Každý člověk má právo následovat vlastní svědomí, i když je toto fakticky mylné nebo participuje jen částeč-

ně na pravdě. v důsledku toho byla zdůrazňována i náboženská svoboda lidí, tj. svoboda nerušeného praktikování náboženství i na veřejnosti.

Toto přiznání svobody svědomí k náboženství neodporuje představám církve o její nutnosti ke spáse. Církev ví, že její funkcí je spása všech, i když k ní všichni nenáleží. Nepopírá ani svou misionářskou úlohu, chce však svou misijní činností volat jednotlivce k uvědomělému osobnímu rozhodnutí. Chce před lidmi předstoupit jako lid Boží s celou svou přitažlivou silou. Jednotlivec se má stát účastným spásných dober tohoto lidu tím, že prožívá jeho život ze svobodného rozhodnutí a jeho vlastní život je nesen rovněž pospolitém životem tohoto lidu.

V důsledku toho se člověk, podle přesvědčení koncilu, nemůže rozhodnout libovolně, zda bude náležet k Božímu lidu církve, či ne; nebo zda bude prožívat svůj vztah k Bohu mezi tímto lidem či v jiné církevní společnosti; nebo zda snad dokonce bude chtít Bohu náležet jako izolovaný jedinec, aniž by byl vůbec včleněn do určité společnosti věřících.

2.5 Lid Boží a spása "druhých"

K vlastnostem určitého lidu, národa, patří i oddělení od ostatních národů, to že lze stanovit a popsat jeho hranice. 2.vatikánský koncil se pokusil znovu stanovit hranice lidu Božího. Přitom došlo k podivuhodné shodě ve dvojím směru: Hranice lidu Božího byly jasně vymezeny a přitom široce otevřeny.

2.5.1 Lid ze všech národů

Nový lid Boží se liší od starozákonního především tím, že jeho hranice již nejsou určeny hranicemi národností, nebo rasy. Není již ostře a viditelně oddělen od ostatních národů jako byl lid smlouvy starého zákona. Jeho úlohou totiž bylo udržování smlouvy s Bohem, zástupně za všechny ostatní národy tím, že se s těmito národy nemísil, nýbrž uvnitř hranic vlastního národa zachovával Bohu věrnost. právě v tom však spočíval i moment předběžnosti starozákonního lidu Božího. Jakmile byla uzavřena nová smlouva v Ježíši Kristu, rozšířily se i hranice lidu smlouvy. Tento lid je v plném smyslu slova lidem ze všech náro-

dů pro všechny národy.

Vyprávění o svatodušních událostech ve skutečích poukazuje právě na toto splnutí všech národů v jediném Božím lidu Církve. (Srv. sk 2,1-11).

2.52 Ohrabičený a přesto v sebe pojímající

Tím, že na jedné straně církev je zde pro všechny, že však na druhé straně se jedná o společensky vymezitelnou skupinu, vznikají určitá napětí při vymezení jejích hranic. To je zřejmé i z výpovědí 2.vatikánského koncilu. platí sice, že spása je v zásadě závislá na spojení lidí s viditelnou církví. přece však mohou být spaseni i lidé, kteří fakticky nejsou ve spojení s církví, ať již jde o členy nekatolických křesťanských denominací, nebo dokonce ty, kteří (bez své viny) nejsou pokřtěni a tedy vůbec ani nejsou křesťany.

Tato poslední výpověď koncilu je často chybně vykládána tak, jakoby lidé, kteří se bez vlastní viny nenacházejí v církvi, mohli dojít spásy nezávisle na církvi.

Jestliže tedy spasen může být nějaký člověk aniž by náležel k viditelné církvi, pak se zdá, že ve skutečnosti jsou hranice lidu Božího otevřenější, širší než ostře vymezená příslušnost ke katolické církvi.

Řešení 2.vatikánského koncilu spočívá ve zjištění, že i lidé, kteří dýcházejí spásy fakticky "mimo" registrovanou příslušnost k viditelné církvi, přece jen nestojí zcela mimo církev. Jsou, i když ne v plné míře, s církvi spojeni, nebo přinejmenším, na ni nasměrováni.

Ú l o h a

2.vatikánský koncil se podrobně zabýval problémy nutnosti Církve pro spásu a její otevřenosti pro všechny. přitom v dogmatické konstituci o církvi (č.14-16) se přímo vyslovil o tom, co je třeba chápat pod pojmy začlenění do Církve, spojení s církvi a odkázanost na církev a v čem vidí jejich základ. K tomu přistupují ještě důležité výpovědi dekretu o ekumenismu (č.3), ve kterých je řeč především o nekřesťanských církvích a církevních společenstvích. přečtěte si tyto texty a na jejich základě zodpovězte následující otázky:

1. komu připisuje koncil plné začlenění do církve, komu spojení a komu odkázanost na církev?
2. v čem spočívá plné začlenění, v čem spojení, v čem odkázanost?
3. S jakým odůvodněním mluví koncil o nekatolických křesťanských společnostech jako o "církvích" resp. církevních společnostech?
4. V jakém smyslu je připisován nekatolickým církvím resp. nekatolickým církevním společnostem význam pro spásu jejich členů?

2.53 znamení a záruka veškeré spásy

Důvody pro řešení napětí mezi otevřeností a ohraničeností církve je nejspíše nutno hledat ve svátostném charakteru církve. Církev je, podle názoru 2.vatikánského koncilu, všeobsahujícím svátostným znamením spásy (srv.2.13). Bůh sám založil církev ve světě; to, že je ve světě a že je v něm činná, je svátostným znamením a zárukou, že Bůh chce tento svět spasit.

Spása se uskutečňuje tam, kde se setkává milostivý Bůh s lidmi, kteří potřebují spásu. Toto setkání je vyjádřeno, dle Boží vůle, v církvi. Jestliže tedy člověk toto vyjádření své víry nenašel, je však vnitřně otevřen spásné činnosti Boží, sdílí se přesto Bůh s člověkem o tuto milost.

Toto spásné setkání s Bohem však přesto neprobíhá nezávisle na církvi jako ustanoveném lidu Božím. jakákoliv spása ve světě se uskutečňuje proto, že Bůh založil v Kristu a jeho církvi záruku spásy a skrze církev se trvale zavázal k tomu, že se chce s člověkem v tomto světě v milosti sdílet.

2.54 ke všem poslána - na všechny odkázána

Z toho, že si církev uvědomuje vlastní otevřenost pro všechny lidi plyne i to, že církev musí být připravena k dialogu se všemi lidmi. Tento dialog má dvojí význam; Zaprvé církev a v něm musí plnit svou úlohu, přinášet lidem Kristovo poselství, přivádět je podle možnosti tam, kde jejich vztah k Bohu může najít opravdový "domov" - do církve. Za druhé; církev musí

v tomto dialogu slyšet i hlasy druhých. Ví, že duch Boží může působit ve všech lidech a že pravé zakoušení Boha je možné i mimo ni. Nadto také ví, nebo měla by vědět, že nedisponuje veškerou pravdou a je proto odkázána na poznávací schopnosti lidského ducha jak se realizují mimo ni samu.

2.6 Ú l o h y

1. Zopakujte si v krátkých heslech, co chtěl, podle tohoto našeho kursu, 2. vatikánský koncil zvláště zdůraznit, když vyzdvihl pojmenování církve jako lidu Božího.
2. Církev je 2. Vatikánským koncilem vícekrát nazývána "všeobsajující svátost spásy".
  - a) Co je vyznačeno tímto označením?
  - b) Jak nutno rozumět tomu, že pojem svátosti, který byl dříve rezervován pro jednotlivé svátosti, je nyní používán i o celé církvi.
3. To, co bylo dosud řečeno, ukazuje, že to, co církev je, nelze převést na jednoho jmenovatele. Lze to opsat jen ve výpovědích, plných vnitřního napětí. V předcházejícím textu lze nalézt např. tyto zdánlivě protichůdné charakteristiky církve:
  - světu cizí - světu důvěrně blízká;
  - pomíjivá - nepomíjivá;
  - rovnost jejích údů - rozlišnost jejích údů;
  - založená v lidské svobodě - založená skrze spásný čin Boží.

pokuste se krátce určit, co je těmito jednotlivými hesly míněno a jaký vzájemný vztah mají k sobě tyto myšlenkové protipóly.

3. CÍRKEV STOJÍCÍ PŘED POŽADAVKY DOBY

popisujeme-li církev jako "lid Boží", musíme si uvědomit, že i toto je rovněž určitým obrazem. Tak, jako nemůžeme církev vykládat jedině z obrazu "těla Kristova" - a tomuto nebezpečí nešla ani encyklika "Mystici Corporis" a první verze "Konstituce o církvi" - nemůže být ani tím, že církev sama sebe označí za Boží lid, jednoduše vystiženo vše, co určuje její zvláštní charakter.

Každý obraz, každé zobrazení, již v přirozené sféře zůstává pozadu za zobrazovanou skutečností; obsahuje v sobě vždy i určitý moment nepodobnosti. Totéž platí ještě v nesrovnatelně větší míře o výpovědích o Bohu a jeho spásném působení. Každý obraz a každý pojem zaostávají za skutečností Boha a jeho spásného díla.

Někdy se na tuto potřebu, totiž doplňovat každou výpověď o církvi, zapomíná, i když jsou dnes na církev vznášeny požadavky, ať již z církve samé nebo "zvenčí", které se odvolávají právě na pojem "lid Boží". Přitom si však musíme být vědomi, že v těchto snad jednostranných požadavcích jsou přesto často vyjádřena oprávněná nahánání a nároky. Proto si zaslouží tyto požadavky a nároky začlenění, integraci, do diferencovaného obrazu církve.

3.1 Lid Boží - lid jako ostatní národy světa?

3.11 Úplné "vřazení do světa" - požadavek na církev

V souvislosti s požadavkem o "začlenění církve do světa" se nyní rovněž často mluví o "desakralisaci" či dokonce o sekularisaci církve a jejího působení. Nepožaduje se, aby byla církev uzavřena do vlastního sakrálního, tj. posvátnému vyhrazeného, světa. Jedině tehdy, jak se věří, bude moci plnit svou službu, bude-li ve světě vystupovat jako společenská skupina mezi jinými společenskými skupinami. Její pravá bohoslužba - jak mnozí říkají, - je služba lidem, služba směřující ke zlid-

štění světa.

3.12 Lid Boží ve službách Boží spásy

příbuznost s národy a obcemi tohoto světa, která se církvi připisuje, - když sama sebe chápe ja-ko (určitý) "lid", - nesmí svádět k přehlížení jejího zvláštního postavení, které je vyjádřeno tím, že tento "lid" je specificky označován jako "lid Boží".

Národy Boží jsou přirozeně i lidem tohoto světa, neboť tento svět je Božím vlastnictvím a stvořením. Avšak, podstata toho, proč je církev oproti tomu, lidem Božím, spočívá v něčem jiném; církev má upozorňovat svět nejen svým hlásáním, ale především již svou existencí a vnitřním životem společenství na to, že tento svět musí být světem Božím; smysl a cíl svého působení nemá církev v sobě samotné, nýbrž v Bohu a od Boha. Tuto úlohu může církev splnit jedině tehdy, jestliže je zjevný její charakter lidu Bohem vyvoleného, a to způsobem zvláštním, který ji odděluje od světa a jeho společenství.

Obce z nichž církev sestává, mají co do struktury sice mnoho společného se společnostmi tohoto světa, mají však přesto zvláštní charakter, který musí být vyjádřen i v jejich životě. Ve společenském životě svých obcí realizuje církev např. mezilidské služby, diakonii lásky k bližnímu, která bývá dokonce někdy v "charitě" i institucionální povahy, která se pak stěží liší od světských sociálních institucí. přesto však nejvládnějším úkolem církve je spojit i tyto služby, jakož i celý vnitřní život církve, s onou službou, kterou nazýváme zvláštním způsobem službou Bohu.

I čistě vnitrosvětská a mezilidská služba v církevním společenství má být oduševněna tímto vztahem k Bohu tak, aby na sebe přijímala téměř konkrétní podobu bohoslužby. proto musí církev ve svém hlásání poukazovat na to, že Bůh je stále přítomen a působí v těchto pozemských a sociálních službách. dále, aby splnila svou úlohu, musí církev ze sféry čistě pozemského života a mezilidských vztahů vydělit prostory a čas, ve kterém je služba Bohu provozována výslovně. v bohoslužbě se uskutečňuje výslovně setkání s Bohem, který se lidem daruje a to proto, aby člověk naplněn novým pocitem vztahu k Bohu, plněji uskutečňoval bohoslužebný charakter své služby světu a bližnímu.

3.13 Zprostředkování Boží spásy světskými strukturami

Již to, že si uvědomíme skutečnost, že církev je lid Boží, tj. Boží vlastnictví, může nám pomoci opravit špatné názory na "začlenění církve do světa". Jedno z možných nedorozumění týkajících se pojmu "začlenění do světa" koriguje rovněž výpověď 2. Vatikánského koncilu, uváděné na více místech, která mluví o církvi jako o všeobsahující svátosti spásy (srv. 2, 11 a 2. 13).

Svátost je určitý fakt, který se vyskytuje i běžně v lidském životě, který však byl Kristem ustanoven jako znamení a záruka jeho působení v tomto světě.

Tak např. svatební smlouva je přirozená, světská záležitost. V Novém zákoně se však jako svátost stala znamením a zárukou Božího působení.

Tak i církev, jakožto lidská společnost, je skutečností, která se běžně vyskytuje. Nicméně v řadě nejruznejších lidských společnostech působí církev poněkud cizí. Neboť poukazuje člověka nad tento pozemský společenský organizovaný život a ukazuje na jeho předběžnost. Přitom je církev znamením a zárukou lidské naděje.

To neznamena, že církev vzhlíží pouze k tomu, co zde ještě není. Prostřednictvím církve je již v lidstvu účinně přítomněn základ vši naděje - svatý duch Boží, který církev oživuje, čím je již přítomněna i Boží eschatologická spása, která svět zavrhuje a současně převyšuje. ve svých životních funkcích, především ve slově Božím, v přisluhování svátostmi a v dílech lásky musí církev tuto víru a naději zvěstovat.

Je jistě pravda, že církev má i strukturu a formy činnosti podobné ostatním světským společnostem. přesto vše nesmí však nikdy zapřít svou úlohu totiž naznačovat a současně zprostředkovat Boží eschatologickou spásu.

3.2 Lid Boží - lid podrobený ustavičné změně

Mylně lze vykládat i výroky koncilu o církvi jako o "lidu na cestě", tj. o historické podmíněnosti církve.

3.21 Radikální proměna - požadavek vzhledem k církvi

S konstatováním, že církev je včleněna do toku dějin, se v dnešní době nezřídka pojí i názor, že je na církvi všechno proměnlivé. Minulost církve podala zdánlivě přesvědčující důkazy o tom, jak málo stabilní je její nauka i vnější projevy. Mnohé ze svých původních tvrzení musela podrobit revisi. To, co hlásá a především i způsob jakým to hlásá, je dnes velmi vzdáleno tomu, co byla na počátku. Není proto neoprávněné se tázat, zda neplatí i pro budoucnost, že změna církve během dějin musí být hluboká, že dokonce musí dojít k úplné proměně její podstaty.

pro mnohé dnes to již vůbec není otázka, nýbrž přímo požadavek; taková, jaká je dnes, nesmí a nemůže církev zůstat nýbrž musí se v budoucnosti změnit.

Upnutí k této proměněné budoucnosti žijí dnes mnozí angažovaní lidé v církvi; a naopak mnozí se obracejí k církvi zády, protože nemohou uvěřit v tuto budoucí proměnu církve.

Tato budoucnost církve, která je jedině zajímavá, je nadto pojímána víceméně čistě vnitrosvětsky. Výraz "církev na cestě" pak má ten význam, že dnešní církev se musí orientovat výhradně na vnitrosvětské představy o budoucnosti. Eschatologická úloha církve je pak chápána jako pomoc při vytváření lepšího světa.

3.22 církev - vázána na dějiny

Není žádné pochyby o tom, že církev jako "lid Boží na cestě" musí kráčet v naději vstříc budoucnosti. Proto musí žít s vědomím, že není ještě vše tak, jak by být mělo. Církev se musí stále znovu stávat tím, čím by měla být podle úmyslu Kristova. Jako církev na cestě, kterážto cesta je cestou hledání (srv. 2.23.2), potřebuje církev neustálých reforem.

znamená to: církev si musí to, co jí bylo dáno v zárodku, vždy znovu uvědomovat a nově hlásat tak, jak to odpovídá různým historickým epochám. Oslavený Kristus chce být právě jejím prostřednictvím přítomen v každé době.

přítom nezaujímá církev v dějinách nějakou izolovanou pozici, nýbrž je dějinami a tím i lidským myšlením a představami

(avšak také lidskými selháními) spoluurčována. Z toho důvodu si církev nemůže být tak jista sama sebou, jak se často má za to. Nevlastní jednoduše a nepopíratelně nějakou nadčasovou pravdu, která by měla být pouze vyzvednuta do popředí a ve specifické formě předána jednotlivým historickým obdobím. Církev se musí vždy znovu zamýšlet nad svým posláním. A toto poslání s ohledem na dobu a její požadavky hlásat.

3.23 Cesta církve v dnešní době

Této úloze však církev může dostat (tj. jednat tak, že se nezpronevěří poslání svěřenému jí Kristem) jediné tehdy, když má na zřeteli jak svůj počátek, tak svůj cíl a jestliže se ptá odkud i kam vede její cesta.

1. - orientována na tradici

Tak jako starozákonní lid Boží žil ve vzpomínkách na putování po poušti, musí i církev mít na zřeteli svou minulost, svou tradici, chce-li najít cestu k budoucnosti.

Tradice nepřinesla církvi pouze jakýsi druh balastu, přebytečný a pro požadavky naší doby brzdivý. V tradici roste církev v čase rozvíjí-li se to, co v sobě nese jako živoucí dědictví Kristovo. Jakékoliv kritické zkoumání přítomnosti a všechno plánování budoucnosti musí se díť se zřetelem k minulosti, a z této minulosti čerpat měřítko, přičemž je nutno pokusit se odělit skutečně určující od toho, co je vázáno na čas.

2. - zaměřena k eschatologickému cíli

Chce-li církev splnit svou úlohu v dnešní době, musí mít na zřeteli i svůj vlastní, Kristem stanovený cíl. 2.vatikánský koncil korigoval snahu dát církvi čistě pozemský cíl a tím i čistě pozemské zaměření křesťanské naděje tím, že formuloval hledání cesty církve v dějinách jako "hledání budoucího a trvalého města" (dogmatická konstituce o církvi, č.9). Je-li církev "svátostí spásy", chová rovněž naději v konečné odhalení spásy, které není uskutečňováno jen lidským úsilím, nýbrž zůstává Božím darem a tajemstvím. Zde na zemi je církev již přítomna svým působením, je však přece jen skrytá až do doby od-

halení ve věčnosti onoho světa; musí být předmětem víry a naděje.

Tento eschatologický cíl může církev dosáhnout jen tehdy, jestliže spoluvytváří ve světě a se světem jeho zdejší pozemskou budoucnost a ukazuje-li přitom na věčnost v Bohu, která je s utvářením světa spolupřipravována. Křesťanská naděje se vztahuje k "věčnému příbytku v nebesích, který není zbudován lidskýma rukama" "když je stržen stan tohoto pozemského přebývání" (srv. 2 Kor 5,1-8).

Budování tohoto světa a jeho naplnění na konci však nejsou dvě odděleně vedle sebe stojící fáze, nýbrž obě se navzájem již nyní pronikají. Zde na zemi je "tvořena věčnost" životem podle vůle Boží, neboť člověk si odnáší na věčnost onu podobu, kterou zformoval svým životem. "jejich skutky je následují" (Zjev. 14,13). Život na věčnosti není zpětný pohled na šťastně překonanou dobu vyhnanství ve světě, nýbrž je to pravý v dějinách prožitý život, který je přijat do věčnosti Boží.

3.3 Lid Boží - dokonalá demokracie?

3.31 plná demokratisace - požadavek vzhledem k církvi

po koncilu byla výpověď (formulace) o církvi jako lidu Božím často hodnocena jako uznání demokratického pojetí církve. Koncil, maje na zřeteli demokratická hlediska, velmi silně zdůraznil jednotu, rovnost a společenství všech členů církve. Podle toho by se zdálo, že je církev nutno chápat na základě modelu vnitrosvětské demokracie.

3.32 struktura církve - jednota i protiklad úřadu a obce

skutečně mohlo demokratické cítění naší doby přispět k tomu, že byla znovuobjevena prastará definice církve jako lidu Božeho. Je nepochybné, že koncil vyzdvihl a zabudoval do struktury a života církve celou řadu prvků, které jsou demokracii vlastní. Tak je možno pohlížet na demokratisaci církve jako na proces do značné míry správný a odpovídající podstatě církve.

přesto však nelze o církvi hovořit jednoduše jako o demokracii.

Vždyť církev není demokracií ve vlastním slova smyslu, demokracií ve které veškerá moc vychází zespoda, z lidu. Ve své základní struktuře naznačuje, že jako posvátná znamení není lidem Božím ze sebe samé, nýbrž ze setkání s Kristem, který je protějškem církevní obce jako její hlava. Kristus jako hlava je však před obcí a pro ni respektován církevním úřadem. Církevní úřad přijímá tedy svou plnou moc nikoli z lidu (i když je třeba osoba nositele úřadu volena lidem) nýbrž od Krista skrze svátost. Avšak církevní úřad dostává tuto plnou moc kvůli lidu, kvůli službě lidu Božímu (srv. 2.32).

Prorocká a kněžská služba jsou společná charismata a obecné úkoly celé církve. Nositel posvátného úřadu vlastní však tato charismata v tom smyslu, že může vzhledem k obci představovat Krista jako hlavu, proroka i obětujícího kněze. Právě tím pomáhá členům lidu Božího, aby mohli plnit úlohy sobě vlastní.

3.33 Struktura církve - dar a trvalá úloha

Tak se ukazuje, že v církvi je a musí existovat protiklad úřadu a obce, že však zrovna tak musí existovat zásadní rovnost všech členů. Není možno vyzdvihovat jednu z těchto stránek na úkor druhé. Napětí mezi oběma těmito danostmi musí být vyváženo. A v každé době se musí církev snažit o prakticky přijatelné uspořádání poměru mezi úřadem a obcí.

3.4 Církev - lid z osobního rozhodnutí?

3.41 Společenství z uvědomělého rozhodnutí - požadavek vzhledem k církvi

Konečně by mohl být i jednostanně vykládán výrok koncilu, že rozhodnutí stát se křesťanem a tím i existence církve závisí na svobodném osobním rozhodnutí. Je nepopíratelné, že díváme-li se na církev jako na lid nebo na shromáždění národů před Bohem, vystupuje samostatnost osobního rozhodnutí více do popředí, než

když pojímáme církev jako tělo Kristovo (srv.2.4).

přehnaně lze tento o sobě správný poznatek vyjádřit dnes často slýchaným heslem: " pryč od národní církve, zpět k církvi menších společenství ". To, že církev přijímá lidi již v kojeneckém věku, tedy již před tím, než mohou učinit vlastní rozhodnutí, zdá se dnes mnohým nepochopitelné, ba neoprávněné. Místo toho by se měla církev, jako církev společenství obnovovat a realizovat uvědomělým a svobodným rozhodnutím z víry, učiněným v dospělém věku.

3.42 Společenství z Božího daru a odpovědi člověka

Tento pohled však opomíjí význam socialisace pro lidskou existenci, tj. skutečnosti, že člověk musí uzrát k osobnímu rozhodnutí svým životem, který je již od počátku včleněn do života lidské společnosti. (2/2.21) vyrůstá postupně i v oblasti váry z neuvědomělého a nereflektovaného spolukonání k uvědomělému rozhodnutí, ve kterém je možno si osobně přivlastňovat, co bylo původně vnějškově přejímáno a sdíleno.

V tom spočívá význam a smysl křtu dětí, který je doplněn svátostí biřmování jakožto svátostí dospělého rozhodnutí.

Zde se opět ukazuje, že obraz církve jako lidu Božího potřebuje být nutně doplněn ještě dalšími představami, které by vhodně vyjadřovaly skutečnost církve.

vzhledem k našemu problému je třeba zejména doplnění ideou těla Kristova. V této představě význam svobodného rozhodnutí jednotlivce není nijak popírán. Avšak člověk je chápán jako součást onoho celku, ve kterém žije svůj život před Bohem v Ježíši Kristu, nesen životem nadpřirozeného "organismu" - církve.

3.5 C í r k e v - l i d p r o B o h a a l i d p r o l i d i

V tomto sešitě se ukázalo, že tajemství církve a její složitou skutečnost nelze vyjádřit a definovat jediným pojmem. Církev nebude nikdy zcela schopna poznat své vlastní tajemství a nesmí nikdy přestat klást si otázku, čím vlastně je před Bo-

hem a pro lidi.

Jestliže se církev takto táže po své podstatě, táže se vždy i po svém úkolu a své službě. Tato pozemská církev nemá svůj cíl sama v sobě. Jejím cílem je Bůh a lidé, totiž plné uskutečnění království Božího nad lidmi. Tento cíl, který je pro církev v každé době závazný, si církev s novým důrazem uvědomila na 2.vatikánském koncilu;

"Radost a naděje, smutek a strach dnešních lidí, obzvláště všech ubohých a utlačovaných, jsou rovněž radostí, nadějí, smutkem a strachem učedníků Kristových. A neexistuje nic skutečně lidského, co by nenalezlo odezvu v jejich srdcích. Vždyť přece jejich vlastní společenství je vybudováno z lidí sjednocených v Kristu a duchem svatým vedených na své pouti do království Otce, kteří přijali poselství spásy jež se obrací ke všem lidem. Proto toto společenství chápe, že je velmi úzce spojeno s lidstvem a jeho dějinami ...

posvátný sněm vyznává toto výsostné povolání člověka, prohlašuje, že je do něj vloženo cosi jako božské semeno, a nabízí lidstvu upřímnou spolupráci církve na zřízení takového bratrského společenství všech, které tomuto povolání odpovídá. přitom není snaha církve vedena touhou po světské moci, nýbrž toliko jedinou věcí: pod vedením ducha Utěšitele pokračovat v díle Kristově, který přišel do světa, aby vydal svědectví pravdy; zachraňovat, neodsuzovat; sloužit, nikoli nechat si sloužit".

(pastorační konstituce "Církev v dnešním světě", č.1 a 3).

Text tohoto kursu sepsal prof. Dr Otto Semmel roth,
Frankfurt

D o d a t e k 1
=====

Literatura

Henri de Lubac, Die Kirche, Eine Betrachtung
Einsiedeln, Johannes, 1968, 341 str., DM 35,-

Úvaha o církvi.

Nástin podstaty a úlohy církve pro spásu. Teologicky hluboké, šerpající z bohatství církevní tradice.

Joseph Ratzinger, Das neue Volk Gottes. Entwürfe zur
Ekklesiologie.

Düsseldorf, Patmos, 1969, str. 424, DM 32,-

Nový lid Boží. Nástin ekklesiologie.

Soubor článků, pojednávajících o různých aspektech nauky o církvi. Články mají různý stupeň náročnosti.

Wilhelm Sandfuchs (vyd.), Das neue Volk Gottes.

Eine Einführung in die dogmatische Konstitution

"Über die Kirche".

(Arena Taschenbuch č. 114) Würzburg, Arena 1966, 128 str.,

DM 2,50 (Rozebráno)

Nový lid Boží. Úvod do dogmatické konstituce "O církvi".
Obsahuje řadu rozhlasových přednášek, které byly prosloveny
v bavorském rozhlase řadou kompetentních autorů.

Otto Semmelroth, Die Kirche als Ursakrament.

Frankfurt, Knecht, 1963, 3. vyd. 244 str., DM 11,80

Církev jako prvotní svátost.

Koncilová myšlénka o církvi jako svátosti je přejímána
v této knížce, jejíž první vydání vyšlo ještě před koncilem.
Z tohoto hlediska je pojat i přehled církevních struktur.

Otto Semmelroth, Warum Kirche? Anspruch und Sinn der
katholischen Kirche. (Reihe: "Entscheidung", Heft 10).

Kevelaer, Butzon und Bercker, 1962, 29 str., DM -,80

Proč církev? Nárok a smysl katolické církve.

Malé dílko, poukazující na to, že sakramentální struktura
církve odpovídá psychologické podstatě člověka.

Rozsáhlejší dílo:

G. Barauna (vyd.) De Ecclesia. Beiträge zur Konstitution
"Über die Kirche" des Zweiten Vatikanischen Konzils.

Freiburg, Herder (Frankfurt, Knécht, 1966, Band I 629 str.
Band II 604 str., DM 108,- (oba svazky)

(De Ecclesia. Příspěvky ke konstituci 2. Vatikánského
koncilu "o církvi").

Obsahuje příspěvky autorů, kteří se jako poradci podíleli
na sestavení konstituce 2. vatikánského koncilu.

D o d a t e k 2

P í s e m n é d o k l a d y o c h á p á n í c í r k v e v r ů z n ý c h d o b á c h

Následující výběr obsahuje texty nejrozličnějších dob, napsané z nejrozličnějších hledisek. Ukazují trvalou snahu o pochopení tajemství církve; jak byla přitom (církve) někdy chápána jednostranně, nebo i nepochopena. Tyto texty mají čtenáře vést ke kritickému srovnávání.

C y p r i á n

nar. okolo r.200, zemř. 258, biskup v Kartagu, církevní otec.

Nevěsta Kristova se nedá svést k cizoložství, je neposkvrněná a cudná. Zná jen jeden domov, posvátnost jediné ložnice uchovává s cudnou zdrženlivostí. Ona je to, jež je uchovávána pouze pro Boha, ona vede své děti, které zrodila, do jeho království. Každý, kdo se oddělí od církve..., vylučuje se ze zaslíbení, která jí byla dána a ten, kdo opouští církev Kristovu, nebude užesten Kristovy odměny. Je cizinec, je znesvěcený, je nepřítel. Nemůže mít Boha za Otce ten, komu není církev matkou. Jako nemohl uniknout nikdo, kdo nebyl v arše Noemově, tak nemůže uniknout nikdo, kdo stojí mimo církev Kristovu. Pán napomíná a praví: "Kdo není se mnou, je proti mně a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje." Kdo porušuje Kristův mír a svornost, jedná proti Kristu, kdo odděleně, mimo církev, shromažďuje, rozptyluje církev Kristovu. Pán praví: "Já a Otec jedno jsme." A opět stojí psáno o Otci, Synu a Duchu svatém; "A tito tři jsou jedno." A tu někdo věří, že je možno rozdělit tuto, na Boží stálosti založenou a s nebeskými tajemstvími úzce spjatou jednotu církve spory a prátichádným míněním? Kdo netrvá pevně na této jednotě, netrvá pevně v Božím zákoně, netrvá pevně ve víře v Otce a Syna, netrvá pevně v životě a spáse.

(o jednotě katolické církve)

A u r e l i u s A u g u s t i n u s

nar. 354, zemř. 430, biskup v Hippo Regius, církevní otec

pravý řád vyznání víry vyžaduje, abychom se zmínili o církvi trpeve potom, co byla zmínka o Trojici, podobně jako je dříve jmenován obyvatel a potom dům, dříve je jmenován Bůh a potom chrám, nejprve zakladatel města a pak teprve město samotné. Je nutno brát záe církev jako celek, nikoli pouze část, která putuje na zemi a "od východu do západu slunce ohválí Boha" a když se zbavila minulého otroctví píše "novou píseň", nýbrž je nutno mít na mysli i onu část, jež je v nebi a od počátku byla spojena s Bohem, aniž kdy zažila neštěstí

pádu. Tato blažená církev, jež neustále žije ve svatých andělech, pomáhá, jak se sluší, putující části církve. Obě části se totiž spojí ve společenství věčnosti tak, jak jsou již nyní sjednoceny společným poutem lásky. A celá církev je založena k tomu, aby ohválila jediného Boha.

Církev nechce být uctívána místo Boha, ani, jako celek, ani ve svých jednotlivých částech, a nikomu, kdo patří ke chrámu Božímu, nepřísluší být Bohem. (Chrám Boží) je vybudován z bohů, které stvořil Bůh nestvořený... proto je svatá církev, celá církev na nebi i na zemi, chrámem Božím, chrámem celé Nejsvětější Trojice.

Co můžeme říci o církvi v nebesích, ne-li to, že v ní není nikdo zlý, že v ní žádný tvor nehřeší ani už neklesne, a to od té doby, kdy Bůh "neušetřil hříšné anděly", jak píše apoštol Petr, "nýbrž je odsoudil do temné propasti pekla a uchoval ke dni soudu ? ..."

Tento díl církve Boží, stávající z andělů a mocností, poznáme ve skutečnosti teprve tehdy, až s ním budeme trvale spojeni ve společném účastenství věčné blaženosti.

Ona část církve však, která daleko (od církve v nebesích) putuje po této zemi, je nám tím spíše známa, neboť jsme v ní; vždyť je to církev složená z lidí a i my jsme lidé. Je vykoupena z každého hříchu krví prostředníka, jenž byl bez hříchu. Jeho hlas to je, který praví: "Je-li Bůh s námi, kdo je proti nám? Svého jediného Syna neušetřil, nýbrž vydal ho za nás." Neboť Kristus nezemřel za anděly. podstoupil však smrt i kvůli andělům, tím, že vykoupil a zbavil člověka ode zla, neboť (lidé) po překonání nepřátelství, které vyvolal hřích mezi anděly a lidmi, byli znovu smířeni (s anděly) a vykoupění lidí byly dokonce nahrazeny i škody, které (svět andělů) utrpěl zavržením andělů (zlých). ...

... nyní trvá již mezi námi a anděly úzké společenství, totiž tehdy, jsou-li nám odpuštěny naše hříchy. Proto v řádu vyznání víry přichází odpuštění hříchu po článku o církvi. Tomuto odpuštění vděčí pozemská církev za své trvání. (Euchiridion de fide, spe et caritate)

J a k u b z v i t e r b a

zemř. 1308, arcibiskup v Beneventu a Neapoli

pravým a hlavním důvodem toho, že v církvi existuje jediná hlava a jediný král, spočívá v tom, že regum (království) církve je nejlépe uspořádáno a má nejlepší formu vlády, že je řízeno a disponováno nejlepším principem. Nejlepší forma vlády pro lid spočívá v tom, že je ovládán jedinou osobou. Proto je i vedení církve uspořádáno tak, že v čele stojí jediná osoba. Že však vláda jediné osoby, monarchie, je nejlepší formou vlády, dá se osvětlit následujícím způsobem; řízení či vedení není

nic jiného, než podřízení a přivedení řízeného k určitému účelu, cíli, kterým je jisté dobro. Jednota však patří k pojmu dobra, jak Boethius (de consolatione philosophiae lib. III prosa 22) dokazuje z toho, že vše touží jak po dobru, tak po jednotě, bez níž se nic nemůže trvale uchovat. Jakákoli věc je natolik jsoucí, nakolik je unum (jednotná). To je důvodem, proč umyslem a snahou toho, kdo ovládá určitou hmotnost, je jednota a mít uvnitř této mnohosti. Na této jednotě spočívá dobro a spokojenost každého společenství. Příčinou jednoty per se (o sobě) je něco, co je jedno svou přirozeností. Mnozí mohou sjednotit mnohost jedině těhdy, jsou-li nějakým způsobem sami sjednoceni. Proto je to, co je jedno samo o sobě daleko lepší a účinnější příčinou jednoty než sjednocené množství. Z toho plyne, že mnohost je lépe pravována jedincem než množstvím lidí, pokud jen se v tomto jedinci nalézají bonitas (dobrota) požadovaná pro jediného vládce.

M a r t i n L u t h e r

nar. 1483, zemř. 1546

proto věřím, že na zemi existuje jedna svatá křesťanská církev, to je společenství a počet nebo shromáždění všech křesťanů celého světa, jediná nevěsta Kristova a jeho duchovní tělo, jehož je on jedinou hlavou, a biskupové nebo faráři nejsou hlavou onoho těla, ani pány, ani ženichy, nýbrž služebníky, přáteli a (jak objasňuje původní význam slova biskup) dohlížitelé, opatrovatelé a představenými. A toto křesťanstvo není pouze ono podřízené římské církvi nebo papeži, nýbrž je podle těla rozptýleno po celém světě, jak zvěsto vali proroci, že totiž evangelium Kristovo má přijít do celého světa (ž 2,7 un, ž 19,5), že tudíž křesťanstvo se nalézají jak v podřízenosti papeži, tak i mezi turky, peršany a tatary a vůbec všude, že však je duchovně shromážděno v jednom evangeliu a víře, pod jednou hlavou, Ježíšem Kristem. Neboť papežství je zcela určitě jakýsi zběhlý křesťanský oddíl, vskutku protikřesťanský tyranie, jež sedí v chrámu Božím a vládne pomocí lidských zákonů, jak to předpovídá Kristus (Mt 24,24) a Pavel (2 Sol 2,4) a i turci a ostatní kacířstva, kolik jich jen je, patří k oné ohavnosti, o které je předpověděno, že "bude stát na místě svatém", ne však rovná papežství.

v tomto křesťanstvu, ať se nachází kdekoli, je odpuštění hříchů, je pravé království milosti a pravého odpuštění. A tam je i evangelium, křest, svátost oltáře, v níž se odpuštění hříchů rodí, přechováváno a přijímáno. A tamtéž je Kristus a jeho duch a Bůh sám, a mimo toto křesťanstvo není ani spásy, ani odpuštění hříchů, nýbrž věčná smrt a zavržení. Ačkoliv je zde velké zdání svatosti a dobrých skutků, přesto je to vše nadarmo. (vom Abendmahl Christi, Bekenntnis 1528 !)

H u l d r y c h Z w i n g l i

nar. 1484, zemř. 1531

H u l d r y c h   z w i n g l i

nar. 1484, zemř. 1531

věříme rovněž, že existuje jedna svatá, katolická, t.j. všeobecná církev, a ta že je zčásti viditelná, zčásti neviditelná. Neviditelná je ta, která, podle výroku Pavlova, sestoupila s nebe, tj. ta, kterou skrze osvětlení ducha poznává a vymezuje Bůh. K této církvi patří všichni lidé země, kteří věří. Není však proto nazývána neviditelnou, že by věřící byli neviditelní, nýbrž proto, že lidským zrakům zůstává skryto, kdo věří; neboť ti, kdo věří, jsou známi jen Bohu a sami sobě.

viditelná církev však není římský papež a ostatní vysoké kněžstvo, nýbrž všichni na celé zemi, kteří se otevřeně hlásí ke Kristu. Mezi nimi jsou takoví, kteří se nazývají křesťany, avšak neprávem, neboť nemají vůbec žádnou víru. ve viditelné církvi jsou tedy i takoví, kteří nejsou údy jeho (Kristovy) vyvolené a neviditelné církve. Neboť tito jedí a pijí své odsouzení v Nejsvětější svátosti, ačkoliv svým bratřím nejsou známi.

pro viditelnou církev je tedy nutná určitá vrchnost, neboť k ní patří mnozí neposlušní a odbojní, kteří nemají žádnou víru a nedělali by si nic z toho, kdyby byli i stokrát z církve vyloučeni; proto je nutná tato vrchnost, ať už je to kníže nebo nějaký přední lid, kteří by nestydaté hříšníky trestali. Neboť vrchnost nenosí meč nadarmo. protože církev má pastýře, čímž, jak je vidno z Jeremiáše (kap.23), mohou být myšlena i knížata, je jasné, že církev bez vrchnosti je neúplná. Jsme tedy vzdáleni toho, nejkřesťanštější králi, abychom před vrchností utíkali nebo ji považovali za špatnou, jak nás někteří pomlouvají, nýbrž spíše učíme, že vrchnost je nutná k tomu, aby zdokonalovala tělo církve.

Zwingli s Erklärung des christlichen Glaubens, gerichtet an König Franz von Frankreich

A u g s b u r g s k é   v y z n á n í

z r. 1530, sepsal Filip Melancthon, Lutherův spolupracovník

7. o církvi

Učíme také, že vždy musí být a trvat jedna, svatá, křesťanská církev, která je shromážděním všech věřících, v níž je hlášáno čisté evangelium a podle evangelia jsou poskytovány svaté svátosti. Neboť to dostačuje k pravé jednotě křesťanských církví, že je evangelium svorně hlášáno podle čistého rozumu (porozumění) a že je přísluhováno svátostmi podle Božího slova. A k pravé jednotě křesťanské církve není nutno, aby byly všude udržovány stejné, lidmi ustanovené (zřízené) obřady, jak praví Pavel k Efesanům (4,5): "jedno je tělo a jeden duch, jakož také jste byli povoláni v jedné naději svého povolání; jeden je pán, jedna víra, jeden křest" ...

8. Co je církev

Dále, jakkoli křesťanská církev není vlastně nic jiného než shromáždění věřících a svatých² protože však v tomto životě zůstává mnoho falešných křesťanů a pokrytců, také mnoho veřejných hříšníků mezi zbožnými, jsou svátosti stejně účinné, i když kněží, kteří jimi přísluhují nejsou zbožní, jak naznačuje sám Kristus: "Na stolci Mojžíšově sedí fariseové ... atd." (Mt 23,2)
(Das Augsburgische Bekenntnis 1530)

Ř í m s k ý k a t e c h i s m u s

z r. 1566, vydán péčí Tridentského koncilu

19. Kterými obrazy je církev Kristova hlavně ve starém zákoně předznačena?

Ale poněvadž obrazy starého zákona mají v sobě velikou moc k povzbuzení mysli věřících a k rozpomenutí se na věci nejkrásnější, z kteréhožto důvodu je apoštolové s oblibou používali, tedy i tuto stránku učení, která v sobě obsahuje mnoho užitečného, nebudou duchovní pastýři opomíjet. Z nich pak velmi ušlechtilým významem vyniká obraz "archy Noemovy", která jen proto "je postavena na rozkaz Boží", aby nebylo možno pochybovat o tom, že představuje samu církev, kterou Bůh ustavil tím způsobem, že ti, kdo do ní vejdou skrze křest, mohou být zcela uchráněni od nebezpečí věčné smrti; ti, však kdo jsou mimo ni, utonou ve svých nepravostech, jako se to přihodilo těm, kteří nebyli vzati do archy. Jiný obraz jest ono veliké město Jerusalema, jehož jménem svatá písmena častěji svatou církev označují. Neboť pouze v tomto městě bylo dovoleno přinášet oběti Bohu, poněvadž také pouze v církvi Boží, a nikde jinde mimo ni se nenachází pravá pocta a pravá oběť, která by se nějakým způsobem mohla líbit Bohu.

20. Jak dalece náleží víra v Kristovu církev ke článkům víry

Na konci je nutno vyložit o církvi i to, proč byla víra v církev přijata mezi články víry. Neboť ačkoliv každý rozumem a smysly zaznamenává, že na zemi existuje církev, tj. shromáždění lidí, kteří se Kristu pánu oddali a zasvětili, a zdá se, že k tomu není zapotřebí víry, aby se to dalo pochopit i myslí, protože ani Židé ani Turci o tom nepochybují; nicméně pouze rozum vírou osvícený, nikoli důvody přesvědčený, může porozumět oněm tajemstvím, která jsou o svaté církvi Boží věřena, jak již zčásti bylo vyloženo, zčásti vyloženo bude u svátosti svěcení kněžstva, protože tedy tento článek, neméně nežli ostatní, přesahuje schopnosti a sílu našeho rozumu, vyznáváme oprávněně, že původ církve, její služby a důstojnosti nepoznáváme lidským rozumem, nýbrž spatřujeme očima víry.

21. Které jsou to věci, kolik jich je a jak jsou veliké, o nichž máme věřit, že v církvi jsou.

Neboť zajisté lidé nebyli původci této církve, ale sám ne-smrtelný Bůh, který ji vybudoval na skále nejpevnější, jak o tom svědčí prorok: "Sám Nejvyšší ji založil"; z toho důvodu se nazývá dědictví Boží a lid Boží. I moc, kterou přijala, není lidská, ale milostí Boží udělená. Proto, jako ji nelze nabýti přirozenými silami, podobně pouze vírou poznáváme, že v církvi jsou klíče království nebeského a že jí je propůjčena moc od-pouštětí hříchů, moc vyobcovati a proměňovat pravé Tělo Kris-tovo; potom, že členové, kteří v ní přebývají, "nemají zde trvalého místa, nýbrž hledají budoucí". Musíme tedy nevyhnutel-ně věřit, že církev je jedna, svatá a katolická.

22. Není nutno věřit v církev tak jako v Boha.

Ve tři osoby Trojice, Otce, Syna a ducha svatého, věříme totiž tak, že na nich svou víru zakládáme, vlastní víru z nich budujeme. Nyní měníme však svůj způsob vyjadřování a vyznáváme, že věříme svatou a nikoli "v" svatou církev, aby i tímto odchý-leným způsobem mluvy bylo vyjádřeno, že Bůh, tvůrce všeho, je od stvořených věcí odlišován a abychom si uvědomili, že všechna ta vynikající dobrodíní, kterými je církev naplněna, jsou darem Boží dobrotivosti.

(Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchov-ním a z rozkazu papeže římského vydaný).

1. vatikánský koncil 1870

Aby zanechal trvalou památku spásného díla vykoupení, věčný pastýř a biskup našich duší se rozhodl vybudovat svatou církev. V ní mají být všichni věřící jako v domě živoucího Boha spoje-ním outem jedné víry a jedné lásky. Proto před svým oslavením se modlil k Otci nejen za apoštoly, nýbrž i za ty, kteří slyší jeho slovo a uvěří v něj; aby všichni jedno byli, jako Syn a Otec jedno jsou (Jan 17,20). Jako tedy poslal apoštoly, které si sám vyvolil ze světa, podobně jako byl sám poslán od Otce, tak podle jeho vůle měli být i v jeho církvi pastýři a učitelé až do naplnění tohoto věku. Aby však biskupský úřad byl jeden a nerozdělený a aby, celý zástup věřících, veden sjednocenými kněžími, setrval v jednotě víry a ve společenství, postavil v čelo ostatních apoštolů ~~petra~~ svatého petra a položil v něm základ věčně trvajících výchozího bodu a viditelnou základnu této dvojí jednoty. Na jeho pevnosti měl být zbudován tento věčný chrám, a vysoká - až k nebi čnějící církev - měla se vzepnout silou této víry.

Den co den s větší nenávisťí útočí brány pekla ze všech stran na hradbu církve Bohem založenou, aby ji, kdyby to bylo možné, zničily. Proto se souhlasem posvátného církevního shro-máždění považujeme za nutné k ochraně katolického lidu, k jeho neporušitelnosti a vzrůstu předložit všem věřícím nauku o usta-novení, stálém trvání a podstatě posvátného apoštolského pri-

mátu, v němž spočívá síla a pevnost celé církve, a to podle staré a neměnné víry celé církve jako pravdu víry a protikladné omyly, jež mají na stádece páně tak neblahý vliv, zavrhuje a odsuzujeme.

(1. vatikánský koncil, první věroučné prohlášení o církvi Kristově)

Gertruda von le Fort

nar. 1876, katolická básnířka

z "Hymnen an die Kirche", 1924

Tvůj hlas praví:

Mám ještě v své ruce květiny z pouště, ještě mám rosu v svých vlasech z údolí červánků lidstva.

Mám ještě modlitby, kterým naslouchá role, vím ještě jak bouře zbožným člověka činí a jakým voda je požehnáním.

V luně svém nosím ještě tajemství pouště, na hlavě své nosím ještě vznešené předivo šedivých mudrců,

Neboť já jsem matka všech dětí této země; proč tupíš mne, světe, že smím tak velká být jako ~~tvůj~~ nebeský otec?

Hle, ve mně tu klekají národy jež zhynuly dávno, z mé duše září k věčnosti pohanů množství!

Já ztajena byla jsem v chrámech jejich bohů, zastřeně přítomna v moudrosti mudrců jejich.

Já byla jsem na věžích s těmi, jež hleděli k hvězdám, byla jsem v samotě žen, k nimž snášel se duch.

Já byla jsem touhou všech časů, světlem všech časů, já plností všech časů jsem byla.

Já jsem jejich velikým společenstvím a já to jsem, jejich věčné sjednocení.

Já cesta jsem všech cest jejich; mnou tisíciletí procházejí k Bohu.

Tví služebníci oděvy nosí, jež nikdy nestárnou, a řeč tvá je jako bronz tvých zvonů.

Modlitby tvé tisíciletým dubům jsou podobny a žalmy tvé dechu moře se podobají.

Tvá nauka je jako pevnost na nedobytné hoře zbudována.

Jestliže ty slib přijímáš, ozývá se do konce věků, a žehnáš-li, příbytky v nebesích stavíš.

Tvá svěcení jsou jako na čelech znamení ohnivá, jež nikdo uhasit nemůže.

Neboť mívou tvé věrnosti není věrnost lidská
a v počtu tvých let ~~p~~ není podzimu.

Jsi jako věčný plamen nad rozvátým popelem !

Jsi jako věž uprostřed plynoucí vody !

Jen proto je tak hluboké tvé mlčení když kolem řvou všední dny
neboť s večerem padnou stejně před tvým milosrdenstvím;

Neboť ty to jsi, která se nade všemi hroby modlíš !

Kde dnes zahrada kvete, je zítra pustina pouhá a kde ráno
lid žije, tam s příchodem noci vyšlehne zmar -

Ty sama jsi znamením jediným věčného nad touto zemí;
vše co ty neproměníš, pohltí smrt !

(Gertrud von le Fort, Hymnen an die Kirche, München
5. vyd. 1948, str. 24; 28)

Theologické prohlášení k současnému stavu Německa evangelické Církve (Barmer theologische Erklärung) 1934

základní vyznání evangelické "vyznaavačské církve".

Tváří v tvář současné říšské církevní správě a církvev pustošící-
cím a tudíž i jednotu Německé evangelické církve narušující-
omylům německých křesťanů, vyznáváme, a hlásíme se k následu-
jícím křesťanským pravdám:

3. "Abychom byli opravdoví v lásce a rostli cele v Něj, který
jest hlava, to je Kristus; on sjednocuje celé tělo." (Ef. 4,
15-16)

Křesťanská ~~společnost~~ církev je společnost bratří, ve které
Ježíš Kristus slovem a svátostmi skrze ducha svatého jako
pán přítomně jedná. Církev má, svou vírou a poslušností, svým
poselstvím i svým řádem uprostřed hříšného světa, jako cír-
kev omilostněných hříšníků dokazovat, že je jedině Kristovým
vlastnictvím, že žije a chce žít jedině z jeho útěchy a po-
dle jeho slov očekávajíce jeho příchod.

Zavrhneme mylnou nauku, že církev smí měnit své poselství
a své uspořádání podle vlastního uznání nebo podle panujících
světonázorových nebo politických přesvědčení.

4. "víte, že vladaři národů nad nimi panují a mocní uplatňují
proti nim svou moc. Mezi vámi tomu tak nebude, nýbrž, kdo
ohce být mezi vámi větší, budiž vaším služebníkem" (Mt 20, 25.
26).

Různé úřady v církvi neopravňují k panství jedněch nad dru-
hými, nýbrž k vykonávání služby, přikázané celému společen-
ství.

Za-vrhujeme mylnou nauku, že v církvi mohou a smějí být mimo této služby zvláštní vůdcové, mající právo vládnout.

(Theologische Erklärung zur gegenwärtigen Lage der deutschen Evangelischen Kirche, 1934)

M y s t i c i   c o r p o r i s

z r. 1943, encyklika pia XII.

K vyjádření podstaty této pravé církve Kristovy, kterou svatá, katolická, apoštolská, římská církev je, nelze nalézt nic vznešenějšího a výbornějšího, nic Bohu milejšího nad onen název, kterým je církev označována jako "mystické tělo Ježíše Krista". Tento název vyplývá a přímo vyrůstá z toho, co je o této věci na mnoha místech vyloženo v písmu svatém a ve spisech svatých otců. Že je církev tělem, říkají posvátné knihy na více místech. "Kristus - jak praví apoštol (Kol 1.18) - je hlavou těla, to je církve." Je-li však církev tělem, musí být i něčím jednotným a nedělitelným, podle slov svatého Pavla: "Jsme sice mnozí, tvoříme však přece jen jedno tělo v Kristu" (Řím 12,5). Avšak církev nemusí být jen něco jednotného a nedělitelného, nýbrž i cosi vnímatelného a viditelného, jak potvrzuje náš předchůdce blahé paměti Lev XIII. ve svém okružním listu "satis cognitum". Z toho důvodu, poněvadž je jedním tělem, je církev okem zjevně vnímatelná. Od božské pravdy se proto odchyluje ten, kdo o církvi mluví tak, jako by nemohla být ani pochopena, ani viděna, jako by, jak takoví tvrdí, byla pouze cosi "pneumatického", čímž by mnohá křesťanská společenství, ažkoliv vzájemně ve víře od sebe oddělena, byla přesto navzájem spojena neviditelným poutem....

K údům církve je však ve skutečnosti možno počítat pouze ty, kteří přijali koupel znovuzrození, vyznávají pravou víru a ani se sami od spojení s tělem neoddělili (k svému neštěstí), ani kvůli těžkým přestupkům nebyli žádnou církevní vrchností z něho vyloučeni. "Neboť - jak praví apoštol (1 Kor 12,13) v jednom duchu jsme byli pokřtěni v jedno tělo, ať Židé, nebo pohané, otroci nebo svobodní", jako tedy pravá společnost Kristových věřících tvoří jediné tělo, má jen jediného ducha, jediného pána, jeden křest, tak v ní může být pouze jediná víra, a proto jen ten, kdo se vzpírá poslouchat církev, podle příkazu páne považován za pohana a veřejného hříšníka (Mt 18, 17). Z toho důvodu nemohou ti, kdo jsou navzájem odděleni ve víře nebo ve vedení, být součástí tohoto jednoho těla a žít z jeho jednoho božského ducha.

(pius XII., Mystici corporis)

D i e t r i c h B o n h o e f f e r .

nar. 1906, popraven v koncentračním táboře r. 1945,
evangelický teolog.

Text pochází z r. 1944

Církev je jen tehdy církví, je-li zde pro druhé. Aby se nějak začalo, musí rozdat všechny majetek těm, kteří trpí nouzí. Faráři musí žít výhradně z dobrovolných darů farních obcí, případně vykonávat světské povolání, církev se musí podílet na světských úlohách lidského společenství, nikoliv jako panující síla, nýbrž jako složka pomáhající a sloužící. Musí mluvit k lidem všech povolání, ukazuje co to je život s Kristem a co znamená "být zde pro druhé". Zvláště naše církev se musí postavit proti neřesti uctívání síly, závisti a iluzionismu jako kořenům veškerého zla. Musí mluvit o mírnosti, opravdovosti, důvěře, věrnosti, stálosti, trpělivosti, ukázněnosti, poškoře, skromnosti, zdrženlivosti. Nesmí napříště podceňovat význam lidského "vzoru" (který má svůj původ v lidství Kristově a je tak důležitý u Pavla); nikoli v pojmech, nýbrž v tomto "vzoru" získávají slova církve důraz a sílu....

To vše je řečeno velmi hrubě a sumárně. Jde mi však o to, abych se jednou pokusil jasně a jednoduše vyjádřit určité věci, které jinak rádi obcházíme. Jiná otázka je, zda se to povede, zvláště bez možnosti dialogu. Doufám však, že jsem tak mohl udělat jakousi službu pro budoucnost církve.

(Dietrich Bonhoeffer, Widerstand und Ergebung, Briefe und Aufzeichnungen aus der Haft, hrsg. von Eberhard Bethge (Neuausgabe), München 1970, s. 415 f)

D o r o t h e e S ö l l e .

nar. 1929, evangelická teoložka

Když jsem byla dítětem, říkali mi, křesťan je ten, kdo náleží k církvi. Když jsem však vyrostla, zpozorovala jsem, že Kristus není jen v církvi, nýbrž že tak zvaně inkognito, pod jiným jménem, žije a působí ve světě, protože je tam, kde žijí lidé jinak než dříve, opravdověji a svobodněji a že je křičen tam, kde je člověk připravován o život - ať již v jakékoli podobě... Neexistuje... nějaká "církev mimo církev", jakási skrytá, latentní církev, ve které by byl Kristus nepozorovaně přítomen jako kdysi v Emauzích ? ...

Kdekoliv lidé očekávají poží království, tam je Kristus s nimi, tam čeká s nimi, i když oni výslovně neproklamují jeho jméno. Kdekoliv lidé pohřbili své naděje, ať již v laciném, masově nabízeném štěstí, ať již v laciné, avšak zběsilé milosti, tam je Kristus pohřben s nimi. Mírou latentní církve je naděje, kterou v sobě chová.

přirozeně zbývá ještě otázka, co nás opravňuje k tomu, abychom toto množství očekávajících a doufajících nazývali "církví".

Odpověď spočívá právě v obsahu toho, co je očekáváno. To, co je očekáváno, přesahuje natolik soukromou snahu po sebenalezení a individuální sny, je natolik nadějí pro svět, že sám cíl této touhy ... je pojátkem mezi doufajícími, a není tedy třeba, aby byl vyjádřen určitými navyklými společenskými formami. Přece jen se však mohou kvůli tomuto očekávání vytvořit aktuální a omezená seskupení lidí, která ... vznikají pouze v určité situaci a jejím vlivem, jako lidé, kteří se sešli, aby v zemi napadené a zničené Německem vybudovali hřiště nebo kašnu, jak tomu bylo v případě "Aktion Sühnezeichen" (Akce smíření). I při takových podnicích může chybět křesťanské předznamenání.

Avšak latentní církev je ještě skrytější než tyto skupiny, neboť se skládá současně i z naprosto nenápadných a nikde nevražených jednotlivců, kteří nejsou prokazatelně aktivní, kteří se nemohou a nechťjí vázat, kteří chodí do kostela zřídka nebo nikdy, neboť vůbec nevědí, k čemu by to mělo být dobré, kteří však nicméně mají svůj vztah k novému životu, i když jen tím způsobem, že jej očekávají; lidé se zájmem o náboženství, náhodní posluchači křesťanských relací v radiu, čtenáři knih, které napsali křesťané, kteří si z přečteného něco odnášejí, nedojdou však nikdy k myšlence, aby se nějak v církvi angažovali, pokřesťanští humanisté, kolísající mezi touhou a vykoupením sebe sama.

vůbec se musíme na tomto místě otázat, kde je nutno hledat hranici mezi latentní církví a ne-církví. Které rozlišovací znaky by mohly být vybrány, aby nevzniklo podezření, že chceme celý svět považovat za latentní církev? Rozlišovacím znamením je ono zmíněné očekávání a všechna činnost a utrpení, která z této naděje vyplývá... přitom nehraje ani nejmenší roli to, zda je Kristovo jméno v této souvislosti uváděno...

Církev mimo církev není žádná přechodně odštěpená skupina, která musí být za každou cenu znovu přivedena zpět. Misie v tomto smyslu není odpověď na otázku, kterou před nás latentní církev svou existencí staví. Neboť samo evangelium nese s sebou, že lidé ve světě žijí v očekávání a utrpení, v naději a odevzdanosti, aniž by tím byla nutná vazba na církev. Člověk zde není pro církev, nýbrž církev je zde pro svět a nemá žádný nárok na odměnu.

(Dorothee Sölle, Grenzen der Kirche, in: Günter Heidtmann u.a. /Hrsg./, protestantische Texte aus dem Jahre 1965, Stuttgart 1966, S.153 ff)

H o l a n d s k ý   k a t e c h i s m u s

vydaný péčí biskupů Holandska v roce 1966

Jednotni se zmrtvýchvstalým

Tak vstupuje církev do dějin, aby žila jako království Boží na zemi. Ví, že ji Kristus miluje; ví, že je jeho nevěstou,

která ho očekává. "On se vydal v obět za ni, tak chtěl sám sobě připravit církev slavnou, bez poškrvny, bez vrásky a čehokoli takového, aby byla svatá a bezuhonná" (Ef 5,25-27).

Jednota mezi církví a Kristem může však být vyjádřena ještě hlouběji. Pavel píše: "Vždyť nikdo neměl v nenávisti své tělo, nýbrž živi je a přeje mu jako i Kristus své církvi, poněvadž jsme údý jeho těla" (Ef 5,29-30). Vskutku se ukazuje, že církev je skrze ducha svatého s Ježíšem tak spojená, že ji Pavel nazývá jeho tělem, se vším, co navenek i uvnitř od Ježíše přijala. A aby tímto tělem zůstala a stále více se jím stávala, denně jí a pije, vnějškově i vnitřně, usty i srdcem, Eucharistií, Ježíšovo tělo ...

Svatost církve

plní-li křesťan špatně toto povolání k lásce, zpronevěřuje se svému křesťanskému vyvolení. Čím více mu bylo dáno, tím těžší je jeho selhání. Kde se uplatňují nejvyšší nároky, tam se ukazuje vlažnost a tvrdost nejhorším způsobem. V zemích a rodinách kde je nasloucháno evangeliu lásky a kde je přijímáno tělo Kristovo, působí nepokoje a nespravedlnost nejvíce bolesti ....

Je tomu již tak, že dobro je skrytější než zlo. plné světlo města na hoře vidí pouze otec, který se dívá v skrytosti. Co vše není denně v církvi konáno lidmi, jejichž jména ani neznáme; malým mužem, nenápadnou ženou, prostou vírou dítěte. Lidi, o kterých Ježíš pronesl své blahoslavenství nenalezneme na stránkách novin. Chodíme bez povšimnutí okolo nich. Církve je církvi chudých a malých lidí, a proto svatých. Ne proto, že kopule svatopetrského chrámu je ohromná, nazýváme církev společností Ježíše Krista, nýbrž proto, že v ní tito malí lidé byli prohlášeni za svaté. Ti jsou představiteli mnoha bezejmenných.

Tato svatost přirozeně není pouze lidsky morálním úkonem. veškerá skůžba je sjednocena se službou Kristovou, který vydal svůj život za celý svět. Oslava tohoto sebevydání v eucharistii a vůbec vše, co Kristus ve své církvi činí, je základem této služebnosti lidu Božího vůči lidstvu.

(Holandský katechismus pro dospělé)

Vyznání sjednocené presbyteriánské církve v USA z r. 1967

poslání církve

1. zaměření

Být smířen s Bohem znamená, být poslán do světa jako určitá společnost zjednávající smíření. Tuto společnost, universální církev, pověřil Bůh svým posláním smíření. Podílí se na Božím díle léčení nepřátelství, které dělí lidi od Boha a od sebe navzájem. Do této služby povolal Kristus církev a dal jí ducha svatého. Církev udržuje spojení s apoštoly a s Izraelem tím, že je věrně poslušna tohoto svého povolání.

Život, smrt, zmrtvýchvstání a příslibený nový příchod Ježíše Krista, to vše je předobrazem poslání církve. Kristův život jako člověka nechává církev aby se podílela na všedním životě člověka. Jeho služba lidem zavazuje církev, aby působila pro jakoukoli formu lidského úspěchu. Ježíšovo utrpení činí církev vnímavou pro veškeré utrpení lidstva, takže rozpoznává tvář Kristovu v tvářích trpících lidí. Jeho ukřižování odhaluje církvi Boží rozsudek nad lidskou nelidskostí k druhým lidem a strašlivé následky vlastní spoluviny na bezpráví. Silou zmrtvýchvstalého Krista a v naději na jeho příchod rozpoznává církev Boží příslib, že on obnoví život lidské společnosti a zvítězí nade vším bezprávím.

Církev následuje tento vzor ve formách svého života a v metodách své činnosti. Takto žít a sloužit znamená uznávat Krista jako pána.

2. Formy uspořádání

Instituce lidu požího se mění, přijímají podobu, kterou vyžaduje poslání v určitém čase a na určitém místě. Jednota církve je služitelná s mnohonásobnou růzností forem, je však zatemňována a deformována, jestliže se protiklady životních forem vyostřují a vedou k sektářským roztržkám vzájemně se vylučujících konfesí a nepřátelských stran.

Kdekoliv je církev, platí obojí; její členové jsou shromáždění ke společnému životu a současně - kvůli poslání ve světě - rozptýleni v lidské společnosti.

(The Constitution of the United Presbyterian Church, part I: Book of Concessions 1967)

J o s e p h R a t z i n g e r .

nar. 1927, katolický teolog

Na základě neodvolatelného vydání se pána, je církev trvale pánem posvěcována a jeho svatost trvá mezi lidmi jejím prostřednictvím. Je to však vpravdě svatost páne, která je zde přítomna a která si vždy znovu a v přímo paradoxní lásce volí nečisté ruce lidí za nádobu své přítomnosti. Je to svatost, která jako svatost Kristova vyzařuje uprostřed hříchů církve. Tak paradoxní je tvářnost církve, ve které se božské tak často prezentuje v nehodných lidských rukách, ve které je božské přítomno pouze ve formě určitého "přece" a věřícím je znamením pro "přece" tím větší lásky Boží. Vzájemný vzrušující vztah Boží věrnosti a lidské nevěry, který charakterizuje strukturu církve je současně dramatickým zpodobněním milosti, ve kterém se historicky a viditelně zpřítomňuje realita milosti, jako trvalé omilostnění člověka vlastně nehodného. Na tomto základě je tedy možno říci, že ve své paradoxní struktuře, skládající se ze svatého i ne-svatého, je církev zpodobněním milosti v tomto světě.

Jděme ještě o krok dále. Člověk si ve svých představách o lep-

ším světě představuje svatost jako neporušenost hříchem a zlem, jako protiklad hříchu a zla, nějakým způsobem zde stále přetrvává černobílé myšlení, které stávající formu negativního (která přirozeně může být pojata velmi různě) neúprosně vylučuje a zavrhuje. V dnešní kritice společnosti a v akcích, ve kterých se vybějí, je tento neúprosný rys, který se stále pojí k lidským ideálům, opět až příliš zřetelný. Proto už pro Kristovy současníky byla na Kristově svatosti popuzující právě ona skutečnost, že má naprosto chyběl tento určující povahový rys - že ani nevrhal oheň na nehodné, ani horlivcům nebylo dovoleno vytrhat plevel, který viděl bujet. Naopak, tato svatost se přímo projevovala jako směřování se s hříšníky, které Ježíš přiváděl do své blízkosti; smíšení, jdoucí až tak daleko, že sám byl "učinen hříchem", nesl ve své popravě kletbu zákona jako uskutečnění naprostého společenství osudu se zatracovanými. (srv. 2 Kor 5,21; Gal 3,13) vzal na sebe hřích, učinil ho svým údělem a tak zjevil, co je pravá "svatost"; nikoli oddělení, nýbrž sjednocení, nikoli odsouzení, nýbrž vykupující láska. Není církev prostě pokračováním tohoto sebevydání Božího do lidského milosrdenství; není církev prostě pokračováním Ježíšova společenství s hříšníky u stolu, jeho pojetí s bídou hříchu, takže se zdá, jakoby v ní zahynul on sám? Neprojevuje se přímo v této nesvaté svatosti církve, vzhledem k lidskému očekávání čehosi čistého, pravá svatost Boží, která je láskou, láskou, která se nadržuje v ušlechtilé vzdálenosti nedotknutelné čistoty, nýbrž mísí se s nečistotou světa, aby ji tak překonávala? Může být tedy svatost církve něco jiného než vzájemná pomoc v nesení vlastního údělu, která přirozeně pro všechny pramení z toho, že všichni jsou nesení Kristem?

(Joseph Ratzinger, Einführung in das Christentum, München 1968, str. 284 f.)

K a r l - H e i n z O h l i g ,

nar. 1938

H e i n z S c h u s t e r ,

nar. 1930

katoličtí teologové

2.1 podstata církve

Církev je svobodná, historická, Bohem samým chtěná explikace víry původních obcí učedníků a jejich naděje pro celý svět.

2.11 poněvadž křesťanská víra a společenské nasazení (akce, čin, etos) nejsou vzájemně od sebe oddělitelné, je zespolečenštění nebo institucionalisace tohoto nasazení k určitému společenství víry nebo společenství akce legitimní a v zásadě efektivní.

2.12 Církev však není jen výsledkem pouze lidského ujednání; neboť víra se obrací přímo v naději a činu k budoucnosti,

která byla Bohem v Ježíši z Nazareta člověku dána jako dar a šance. Základní pohnutkou každého vytváření křesťanského společenství nebo církve je tedy v poslední řadě reakce na akci Boží vzhledem k člověku - a tím "eucharistie". Když tedy v po-velikonoční době došlo k formálnímu konstituování církve, pak se se strany učedníků jedná o poslušnost vůči "vůli Boží", jak ji v Ježíši přijali a jak ji odtud interpretovali.

2.13 Otázka, zda a do jaké míry Ježíš sám církev "založil" nebo jen založit chtěl, je i z hlediska praktické teologie jaksi sekundární, poněvadž ani pozitivní odpověď by nezaručovala, že "jeho" církev i zde a v tomto čase je tím, co bylo - ex supposito - zamýšleno; věrohodné svědectví a motiv naděje, která se v Ježíšovi z Nazareta stala viditelnou, vnímatelnou a uchopitelnou.

2.2 Ježíš a církev

Církev chápe sama sebe jako církev Ježíše Krista. Jakkoliv se tedy od tohoto Ježíše odvozují, tak málo jsou tímto Ježíšem pozitivně chytěny. Z toho důvodu nemůže žádná církev své úkony a instituce vztáhnout bezprostředně ke Kristu a tak se vyhnout vší diskusi.

2.21 Bez Ježíše a jeho díla by neexistovala žádná církev, církev vznikla jako reakce na tvářnost Ježíšovu. To však neznamená, že by byla v historickém smyslu smyslu Ježíšem založena ...

2.22 V životě Ježíšově existují náznaky ve kterých byly položeny pozdější základy vzniku církve.

2.221 Ježíšovo kázání nebylo pouze "vyučující", nýbrž (dávalo vznik základům společnosti a otvíralo ji) společensko-tvorné a otvírající.

2.222 Tyto skupiny učedníků se tvořily kolem Ježíše nikoli jako kolem rabiho nebo učitele zákona... Jejich středem je v určitém novém smyslu Ježíš sám...

2.223 V životě Ježíšově byla tedy "in nuce" (v zárodku) předznačena církev; jako reakce na Ježíšovo kázání a v následování Ježíše. V zárodku zde bylo přítomno i oddělení od židovství i otevření se ke všem lidem. Kázání o spáse pro všechny (hříšníky v Izraeli) bylo po velikonočních aktualisováno (za nového stavu otázky) k přijetí všech lidí (i pohanů).

(Karl -Heinz Ohlig) Heinz Schuster, Blockiert das katholische Dogma die Einheit der Kirchen? Düsseldorf 1971, S 16 ff.)